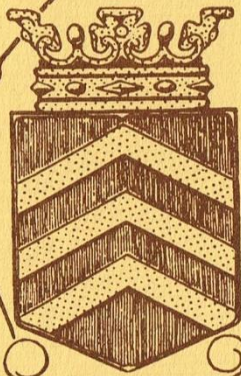

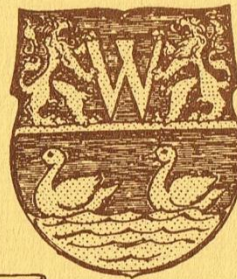
NOORD **KOP** STUKKEN

TEXEL

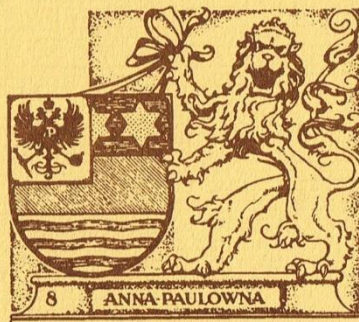
DEN HELDER

WIERINGEN

CALLANTSOOG

ANNA-PAULOWNA

WIERINGERMEER

ZIJPE

Jubileumuitgave
1966 - 1991

Uitgave N.G.V. afd. Den Helder

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

Ingeschreven in het register van de K.v.K. te Amsterdam no. V 531257

Op 15 juni 1966 werd in "Huys Tydverdrijf" een bijeenkomst belegd door een aantal enthousiaste Helderse genealogen die mondde uit in de oprichting van een zelfstandige afdeling der N.G.V. (20 september 1966).

Er waren toen reeds vier inwoners van Den Helder lid van de N.G.V. (31 december 1966 waren er 14 leden). September 1991 heeft onze afdeling plm. honderdvijftig leden, honderd uit Den Helder en vijftig uit de regio. In deze periode heeft de afdeling op verschillende plaatsen vergaderd, veelal in de tuinzaal van Hotel "Bellevue", maar ook in de "Keerkring", P.M.T., Forest Hotel, Hotel "op Duin" in den Koog, R.K.Huishoudschool "de Lichtbaak" (1976-1987) en daarna in Vormingscentrum "de Boeg".

Het eerste bestuur bestond uit J.W.Lugard, voorzitter, J.Timmer secr./penn. en M.M.J. Hoogenbosch.

Er zijn twee leden die vanaf de oprichting lid van onze afdeling zijn gebleven: mevr.S.P.van den Bogaard en dhr.M.M.J.Hoogenbosch.

In september 1967 werd de "werkgroep genealogie" opgericht, deze heeft in de afgelopen jaren een stroom van publikaties verzorgd, zoals o.a. de genealogiën RAN, GROOFF, BAKKER, LIJST VAN BURGERBEWAPING, LOODSEXAMENS en inventarisatie grafstenen van Huisduinen, kwartierstatenboek, en... meer dan 200 pagina's op de achterzijde convocaties: o.a. van de Registre Civique van Wieringen, Zijpe en Den Helder. Dit onder de bezielende leiding en vruchtbare pen van dhr.N.J.Zijp, die ook 'chef redactie' van ons blad NOORD-KOP-STUKKEN is.

Het bestuur van de afdeling Den Helder wenst u op 21 september 1991 - DE DERDE NOORD-HOLLANDDAG - een prettige culturele dag want er is voor een ieder wel wat interessants te vinden bij een van onze vijftientig exposanten.

L.R.Deugd, Voorzitter

Programma

- 10.00 uur. opening voor het publiek
11.00 uur. officiële opening door dhr.G.A. Klein Bennink,
 loco-burgemeester van Den Helder.
 aansluitend:
 dhr.H.J.Schoonderwoerd één der oprichters van de
 afd.Den Helder
12.00 uur. Lezing Drs.Ph.M.Bosscher. " De historische banden
 tussen de Koninklijke Marine en Den Helder"
13.30 uur. Lezing Dr.P.van Royen hoofd afdeling Maritieme
 Historie van de Marinestaf der Koninklijke Marine.
 "Het belang van scheepsverklaringen voor uw
 genealogisch onderzoek"

10.00 - 16.00 uur, doorlopende diavoorstelling van diverse
 verenigingen in het lokaal Danskarners Duyn op de
 tweede verdieping.
16.00 uur. Sluiting.

Bestuur Nederlandse Genealogische Vereniging, afd. Den Helder

- Voorzitter : L.R.Deugd
Vice-voorzitter : G.Lemson
Secretaresse : mevr.N.Fijnheer-Rotgans
2e Secretaresse : mevr.E.Boeschoten-van den Bogaard
Penningmeester : J.Gieles
 DIP : mevr.G.Knook-de Lange
 CALS/AIS : A.Slimmen
 leden : mevr.A.Lafeber
 : A.Schlahmilch

Redactie:

- mevr.M.S.F.G.Prudon-de Jong, typewerk/lay-out
A.Schlahmilch
A.Slimmen
L.R.Deugd

Deelnemers :

N.G.V.

Afd. van Den Helder, Baljuwstraat 6, 1785 SJ Den Helder
Afd. Hollands Noorderkwartier, Frieseweg 12, 1823 CD Alkmaar
Afd. Koggenland, De Wijzend 44, 1474 PC Oosthuizen
Afd. Zaanstreek-Waterland, Oostzijde 238 b, 1502 BP Zaandam

Ver. Oud Anna Paulowna, Waterhoen 10, 1761 ZN Anna Paulowna
Hist. Ver. Callantsoog, De Gorsen 36, 1759 XN Callantsoog
Hist. Ver. Den Helder, H.A.Lorentzstr.178, 1782 JP Den Helder
Hist. Ver. Schagen, Postbus 305, 1741 AH Schagen
Hist. Ver. Texel, Keesomlaan 20, 1791 DC Den Burg
Hist. Ver. Wieringen, Baljuwstr. 6, 1785 SJ Den Helder
Hist. Ver. Zijpe, Singel 35, 1755 NS Petten

Het Centraal Bureau voor Genealogie uit 's Gravenhage
Dienst Informatie en Publiciteit (DIP) van de N.G.V.
Computerdienst van de N.G.V.

De heer Akki Holla, uit Cuyk, met Heraldiek
De heer Zwanenburg, uit Alkmaar, met gegevens over Zouaven
De Kerk van Jezus Christus van de Heilige der Laatste Dagen uit
Amsterdam en Den Helder met gegevens uit hun archieven.
De Koninklijke Marine met genealogische gegevens.
Stichting Stelling Den Helder, Postbus 502, Den Helder
De Traditiekamer van de Rijkswerf, Lauwerszeestr. 27, Den Helder
Boekhandel Bruna (Spoorstraat Den Helder)
dhr. P.Vegter, uit Groet, met Egner boekjes
dhr. J.Leen, uit Den Helder, met expositie over Den Helder

Een lezing door Dr. P. van Royen over scheepsverklaringen en
genealogie. En een lezing door Drs. Ph.M. Bosscher "De historische
banden tussen de Koninklijke Marine en Den Helder"

Inhoud	blz.
Voorwoord	1
Programma	2
Deelnemers	3
Nederlandse Genealogische Vereniging	5
Fort "Kijkduin"	10
Wieringer Lichterschipperij	12
Genealogie in de computer of de computer in de Genealogie?	18
In Scheervlucht, Historie van Callantsoog	22
Zijper Jaren - Zijpe en Petten in 1851	25
Het Bestuur der Gemeente Helder in 1840	32
Noordhollanders stichtten Roseland	42
Trekvaarten en Jaagwegen, tusschen de zes Noordhollandsche steden	45
Jan Klik	49
Oud Anna Paulowna	56
Brief van Hendrik Valk, over de stormnacht van 31-10-1916 op Texel	58
Dirk Dekker, een Helderse Texelaar	62
Cornelis Bok	68
Kwartierstaat Pieter Jacob Jekel, Onderwijzer op Huisduinen 1852-1891	77

GEACHTE BELANGSTELLENDEN,

"Wie waren mijn voorouders?" Een vraag die iedereen zich wel eens stelt. Uit welke streek kwamen zij, welk beroep oefenden zij uit, wie waren hun verwanten, vrienden en relaties; kwamen bepaalde familie-eigenschappen ook in vroegere generaties voor?

Met de beantwoording van de hierboven opgeworpen vragen houdt het familieonderzoek (de genealogie) zich bezig en met nog vele dergelijke vragen.

Al heel vaak is door genealogisch onderzoek aan het licht gekomen, dat bijv. muzikaliteit, aanleg voor wiskunde of (om iets heel anders te noemen) aanleg om hoge leeftijden te bereiken, in bepaalde families, soms langs vrouwelijke lijnen, erfelijk aanwezig is. Maar ook minder in het oog springende menselijke kwaliteiten blijken vaak al bij onze rechtstreekse voorouders van 100 of 200 jaar geleden aantoonbaar te zijn.

Familie-onderzoek is een interessante bezigheid, waarvoor heel wat mensen belangstelling hebben, tot welke bevolkingsgroep zij ook behoren. Maar de een weet niet hoe en waar te beginnen, de ander – die al een eind op weg is – heeft een dood punt bereikt en komt niet verder. Beide kunnen hulp krijgen van personen met dezelfde belangstelling, die óók de genealogie als liefhebberij beoefenen en daarin al verder gevorderd zijn.

DE NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

De in 1946 opgerichte Nederlandse Genealogische Vereniging brengt zoekers en belangstellenden, beginners en gevorderden samen. Men geeft elkaar adviezen en inlichtingen en voelt zich opgenomen in de grote gemeenschap van personen, die op de vraag "wie waren mijn voorouders?" een antwoord willen vinden.

BELANGRIJK

Het genealogisch onderzoek dient door u zelf te worden verricht. Wij hebben noch de tijd, noch de medewerkers, om dat werk voor u te doen. Bedenk echter dat juist dat eigen onderzoek de meest fascinerende kant is van de genealogie.

Vergeet u niet bij vragen aan diensten of medeleden een antwoordpostzegel in te sluiten!

DE DIENSTEN VAN DE VERENIGING

MAANDBLAD "GENS NOSTRA"

De leden ontvangen een welverzorgd geïllustreerd maandblad "Gens Nostra" (Ons Geslacht), dat per jaar circa 500 bladzijden omvat, waarin vele interessante genealogische en heraldische artikelen, foto's en familiewapens, belangrijke mededelingen en aanwijzingen, boekbesprekingen, een tijdschriftenrevue en buitenlandse berichten zijn opgenomen.

Verder bevat het maandblad een vragenrubriek, waarin leden gratis hun vragen kunnen plaatsen, die daardoor onder vele ogen komen.

Gens Nostra

- ONS GESLACHT -

MAANDBLAD DER NEDERLANDSE
GENEALOGISCHE VERENIGING
HOOFDREDACTEUR: C. H. VAN WIJNGAARDEN

DE DOCUMENTATIEDIENST

Een uitgebreide collectie biografische gegevens, foto's, bidprentjes (ca. 200.000 stuks) e.d. Bovendien bezit deze dienst het uniek Centraal Naamregister met ongeveer anderhalf miljoen verwijzingen naar publicaties over een bepaalde naam.

DE CONTACTDIENST

Hiervan zult u veel nut en voordeel ondervinden, ook al bent u met uw onderzoekingen reeds ver gevorderd. Dikwijls is hetgeen u zoekt al nagespeurd door een andere genealoog, van wiens werkzaamheid en verzameling u niets afweet.

In de kartotheek zijn meer dan 75.000 families genoteerd met naam, plaats en periode, alsmede het lidmaatschapsnummer van degene, die over de betreffende gegevens beschikt.

HET HERALDISCH ARCHIEF

omvat een kaartsysteem met vele wapenbeschrijvingen en/of afbeeldingen, zo mogelijk met bronvermelding, en voorts diverse wapenboeken die in de loop der tijden zijn gepubliceerd.

DE KNIPSELDIENST

beschikt over miljoenen familieadvertenties, verzameld uit landelijke en regionale dagbladen; zij zijn gesorteerd op familienamen en vormen een prachtige bron, met name voor het begin van uw onderzoek.

DE BIBLIOTHEKEN

In de boeken-bibliotheek kunt u allerlei werken uit binnen- en buitenland raadplegen, waaronder een groot aantal genealogische, geografische en biografische naslagwerken. De afdeling tijdschriften biedt een grote verscheidenheid aan genealogische, heraldische en historische bladen, eveneens uit binnen- en buitenland.

DIENSTEN BUTTEN NAARDEN EN ALGEMENE INFORMATIE

DE COMPUTERDIENST

houdt zich bezig met de mogelijkheden van verwerking van uw genealogische gegevens per computer. Voorts wordt een kwartaalblad uitgegeven, GENS DATA, waarop u zich apart dient te abonneren. Adres voor abonnementen:

NGV-Computerdienst, Prinses Ireneweg 4,
7433 DE Schalkhaar.

DE ONDERZOEK-RUILDIENT

bemiddelt bij het totstandbrengen van contacten tussen leden die, op basis van wederkerigheid, voor elkaar genealogisch onderzoek verrichten in voor de één veraf en voor de ander dichtbij gelegen archieven. Dat bespaart u tijd en reiskosten! Adres:
NGV-O.R.D., Utrechtseweg 100, 3818 EP Amersfoort.

DE DIENST BESTELLINGEN

Voor het noteren van uw genealogische aantekeningen, geeft de N.G.V. formulieren uit. Los verkrijgbaar zijn b.v. wapenbladen, gezinsstaten, staten voor resp. 16 en 8 kwartieren, 3- en 4-bladige stambomen, 1- en 2-bladige hulpstambomen, uitwisselkwartierstaten, plakboek- en registerbladen. Tezamen vormen zij het zgn. familieboek.

Voorts kunt u daar brochures en boeken bestellen, ledenlijsten, fotocopies, enz. Schriftelijke bestellingen te richten aan de NGV-Dienst Bestellingen, Adr. Dortsmanplein 3A, 1411 RC Naarden.

AFDELINGEN

Verspreid over het gehele land telt de N.G.V. 28 afdelingen, elk onder leiding van een eigen afdelingsbestuur. U kunt de bijeenkomsten bezoeken, die door deze afdelingen verschillende malen per jaar worden gehouden. De lezingen, contactavonden en excursies zullen zeker uw belangstelling hebben. Zij brengen u tevens in persoonlijk contact met andere leden, waaronder vele vooraanstaande genealogen.

DE GENEALOGISCHE DAG

Natuurlijk is het belangrijk, dat de leden elkaar regelmatig in afdelingsverband ontmoeten.

Daarnaast is het echter wenselijk gebleken de leden eenmaal per jaar in de gelegenheid te stellen genealogen uit het gehele land te ontmoeten. Ook de leden, die via onze contactdienst onderling in correspondentie zijn getreden, kunnen dan eens persoonlijk met elkaar kennismaken.

Als regel worden de genealogische congresdagen, waaraan lezingen en excursies zijn verbonden, op een zaterdag in het voorjaar gehouden.

LIDMAATSCHAP

De inschrijving van nieuwe leden geschiedt per eerstvolgend kwartaalbegin; daarna is het verenigingsjaar gelijk aan het kalenderjaar. De contributie bedraagt f 50,-- per jaar; buitenland f 55,-- per jaar. Transferkosten zijn voor rekening van het lid.

U ontvangt daarvoor het maandblad "GENS NOSTRA" en verder kunt u gebruik maken van voornoemde diensten. Voor de contributiebetaling ontvangt u een acceptgirokaart.

Indien u in de loop van een jaar lid wordt, kunt u de reeds in dat jaar verschenen nummers van het maandblad – voor zover nog voorradig – bestellen bij de Dienst Bestellingen.

STELLING DEN HELDER.

De stichting Stelling Den Helder heeft als doelstelling het consolideren, restaureren en het een weer nuttige bestemming geven van de vestingwerken rond Den Helder.

De stichting is in 1989 opgericht en heeft zich als eerste activiteit gericht op het fort Kijkduin in Huisduinen.

Door de vrijwilligers en bestuurleden is het fort toegankelijk gemaakt voor publiek.

In 1989 en 1990 zijn er duizenden mensen op bezoek geweest.

Het fort heeft ook landelijk veel publiciteit gekregen en de ontwikkelingen hebben ook de gehele stelling Den Helder onder de aandacht gebracht.

De historische betekenis van de stelling Den Helder is zoals gerust gezegd mag worden (te) lang onderbelicht geweest.

De in opdracht van Napoleon gebouwde vesting gordel is in een heleboel opzichten uniek.

Het fort Kijkduin (aanvankelijk heette dit fort Morland, genoemd naar een gesneuvelde Napoleontische bevelhebber in de slag bij Austerlitz), is het meest unieke onderdeel van de stelling.

Het hoge duin Kijkduin is in het al in 723 vermelde plaatsje Huisduinen op zich al een historische plek. Rond 1600 stond hier al een officiële rijksvuurbaak ter waarschuwing van de scheepvaart.

Ter hoogte van Kijkduin heeft de belangrijke zeeslag bij Kijkduin in 1673 plaatsgevonden met Tromp en De Ruyter, waarbij de Engelse vloot werd verslagen.

Nadat er waarschijnlijk eerst nog de kustwacht heeft gestaan, is rond 1811 het duin voor 1/3 afgegraven en is gedurende enkele jaren gebouwd aan het fort.

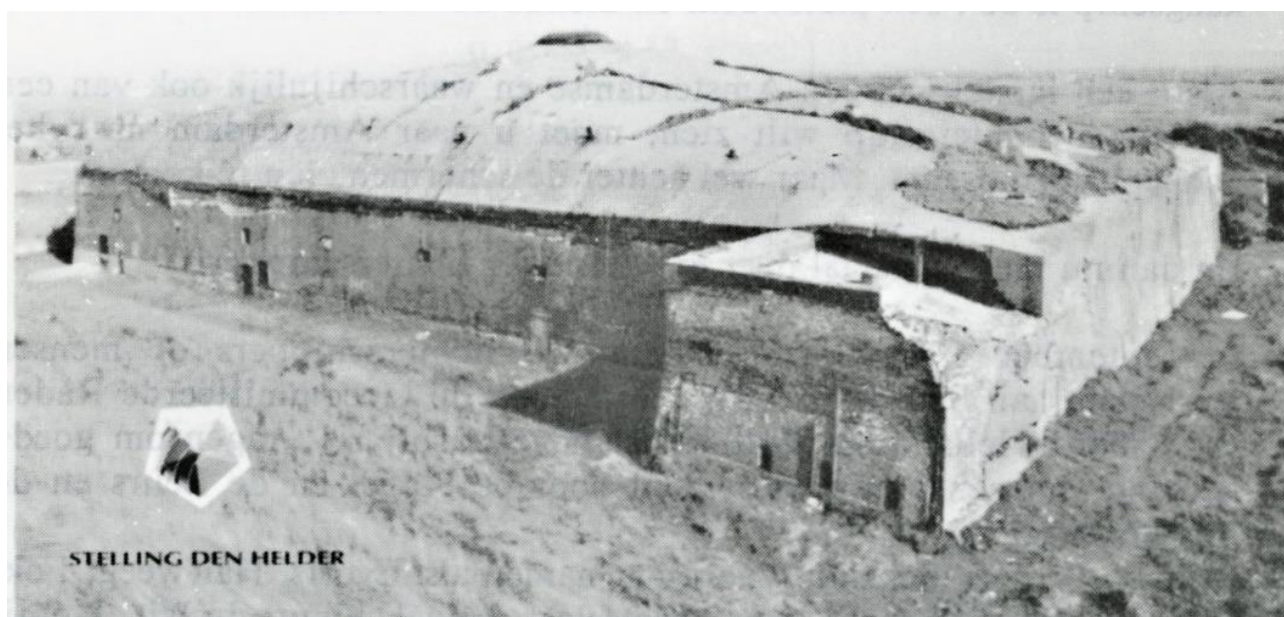
Het fort was geschikt voor de legering van ± 700 man. De oorspronkelijke basis van het fort (het reduit) is voor het grootste deel nog intact, inclusief de grote onderaardse kelder. De latere uitbreidingen (rond 1880) zijn voor het grootste deel verdwenen. Wel is onlangs teruggevonden de 70 m lange onderaardse gang, die de verbinding vormde tussen het oude Franse fort en de latere uitbreidingen.

Inmiddels zijn plannen in ontwikkeling om fort Kijkduin te restaureren en het definitief open te stellen als historisch monument. Daarbij zullen de gebruiksbestemmingen een rol spelen die het openstellen financieel mogelijk moeten maken.

De kansen op het realiseren van de plannen worden groter, nu ook bij

ministeries en provincie de unieke kwaliteiten van de forten om Den Helder worden erkend.

F O R T K I J K D U I N

HISTORISCHE VERENIGING WIERINGEN

De vereniging stelt zich ten doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis en cultuur van de gemeente Wieringen.

Zij tracht dit te doen door het uitgeven van een verenigingsblad (5 maal per jaar) en het houden van excursies en lezingen , c.q. film- of dia-avonden.

Ook worden in samenwerking met het Museum "Jan Lont" tentoonstellingen georganiseerd over onderwerpen, die voor Wieringen van belang zijn geweest.

Leent een onderwerp zich voor een uitgebreide behandeling dan wordt getracht het in boek of brochurevorm uit te geven.

Wieringer Lichterschipperij

Een lichter of een lichterschip is een vaartuig met geringe diepgang, dat bestemd is tot berging en tot vervoer van de lading uit grote schepen naar kleinere of naar de wal.

De lichterscheperen worden soms wel kaagscheperen genoemd. Een kaagschip is ook een platbodem en diende ook als lichter.

Als u een model van een Amsterdamse en waarschijnlijk ook van een Wieringer lichterschip wilt zien, moet u naar Amsterdam naar het Scheepvaartmuseum. Maar wel achter de schermen zien te komen....

En dan nu meer speciaal over de Wieringer lichterschipperij.

In september 1779 schrijven zo'n 70 lichterschippers of mensen werkzaam aan boord van zo'n schip, naar de Gecommitteerde Raden van Noord-Holland en West-Friesland, waarbij zij vragen om goedkeuring van een nieuw reglement voor de Kapel en de Beurs en de lichterschipperij.

Bij die 70 zitten bekende Wieringer namen als: Everts, Halfweeg, Fok, Schik, Klein, Mulder, Koster, Metselaar, Engel, Kuut, de Wit, Kooij, Schoenmaker.

Vermoedelijk was dat nieuwe reglement nodig, omdat er problemen waren tussen de Wieringer lichterschippers en de regenten van de Kapel en de Beurs.

En als je het onderling niet eens kunt worden, vraag je hulp aan de Hoge Heren.

We hebben het over de Wieringer lichterschippers, maar eigenlijk gaat het vooral over Den Oever. In Den Oever lag het accent op het bergen van mensen, goederen en schepen, die bij slecht weer of verkeerd manoevreren aan de grond waren komen te zitten. Vooral op het Wieringer Vlaak, dat behoorlijk ondiep was.

Die lichterschipperij was een aardige bijverdienste voor de Oeverse bevolking.

Hoe was dat georganiseerd ?

We nemen als uitgangspunt het reglement van 1779. Hoewel ze daarin schrijven dat dit werk al meer dan twee eeuwen wordt gedaan en dat er al een contract van bestaat, maar dat hebben we niet kunnen achterhalen.

Nu dus de organisatie.

De burgers en ingezetenen van Den Oever hebben een Kapel gesticht. Die Kapel heeft een directie, die bestaat uit 4 personen (mannen !!), die met meerderheid van stemmen zijn gekozen.

In die Kapel worden openbare godsdienstoefeningen gehouden. Door verdiensten van de lichterschippers heeft de Kapel een kas en daaruit worden o.a. de volgende zaken betaald:

1. een school tot onderwijs der Jeugd.
2. een straat, bekend onder de naam Kapelstraat. Die straat loopt van Den Oever tot aan de meelmolen en is zo ten algemene nutte van de Oeverse mensen, die hun graan daar laten malen.
3. het onderhoud van de Schippersbeurs, van de trappen van de zeehoofden en de palen op de hoofden en de dijken: allemaal ten dienste van de scheepvaart.
4. pompen en balies (grote kuipen), die dienst doen bij het reddingswerk.
5. ladders, brandhaken, schoppen, doodkleden, draagstokken, en ook nog de helft van de onderhoudskosten van de gasthuisput: ook weer ten dienste van de hele Oeverse burgerij.
6. de schoolmeester van Oosterland, die steeds om het kwartaal les geeft in Oosterland en in Den Oever.

En verder nog:

de Loodewinder en Klokkeluider van de Kapelklok en het Uurwerk.

U ziet, dat is nogal iets. De inkomsten bestaan uit een halve stuiver of vier duiten van elke gulden, die verdiend worden met het bergen van goederen. Verder moet er ook iets betaald worden voor het gebruik van de pompen en de andere middelen. Normaliter wordt er natuurlijk betaald door degene, die gered wordt. Hij betaalt ook voor de bewezen diensten.

Die Kapel (nu in het Zuiderzeemuseum) werd dus bestuurd door 4 voogden.

De eerste maandag van het jaar 's middags om 2 uur komen de burgers van Den Oever bijeen. De uitnodiging voor deze bijeenkomst werd door de dorpsomroeper gedaan en de Kapelklok werd 3 maal geluid.

Er zijn 8 kandidaten, waarvan er 4 worden gekozen. Die worden de volgende dag, dus dinsdag, door de vorige Kapellevoogden ingewerkt en de boeken worden doorgegeven. De 4 overgebleven mannen blijven kandidaat voor het geval er binnen het jaar een Kapelvoogd overlijdt.

De gelden van de Kapel zitten in een deugdelijke kist met 2 sloten. De kist staat bij de oudste Kapelvoogd en de sleutels bij de 2 volgende in leeftijd. Die kist kan alleen geopend worden als die 2 er zijn met de sleutel. Als er één afwezig is, moet hij vervangen worden door een oud-Kapellevoogd. Die moet wel behoorlijk de tijd krijgen om naar de geldkist toe te komen. (aldus het reglement). Proeft u enig wantrouwen ??

En hoe ging het nu als er een schip in nood was ?

Dat schip heeft signalen gegeven door middel van een vlag of een gehesen vismand of een kanonschot. In Den Oever weet men dan: er is werk te doen.

De Kapelvoogden sturen de dorpsomroeper rond om de aanwezige schippers en knechten naar de Beurs te krijgen.

Daar zitten de voogden klaar met de dobbelstenen. Zij hebben ondertussen bepaald hoeveel schepen en hoeveel mensen er heen zullen gaan.

De lichterschippers gooien met de dobbelstenen en zo wordt uitgemaakt wie zal gaan en hoeveel helpers hij mag meenemen.

Dan worden zo vlug mogelijk de attributen aan boord gebracht, de

zeilen worden gehesen en men vaart af, d.w.z. als het weer het toelaat. Aangekomen bij het schip wordt zo mogelijk een mondeling contract gesloten over de hulp en de kosten. En dan beginnen de werkzaamheden: een deel van de lading overbrengen, of het schip proberen vlot te trekken, of de mensen redden. Dit alles afhankelijk van de situatie die men aantreft.

Als dat vlot trekken lukt (soms na dagen en nachten ploeteren), vaart de lichter vaak als voorzeilder (loods) met het schip naar Medemblik.

Daar wordt afgerekend en de schippers varen terug naar Den Oever.

Het is streng verboden op eigen houtje een schip te redden. Eerst moet aan alle formaliteiten worden voldaan. Als je stiekum zelf gaat, kun je een boete van f 100,- oplopen.

Het reglement heeft enigszins een sociaal kantje: artikel 26 zegt, dat iemand die door ziekte of andere lichamelijke zwakheden niet in staat is dienst te doen, wordt geëxcuseerd. Hij moet

het overigens wel aan de Kapelvoogden "doen blijken" wat er aan mankeert.

Artikel 41 zegt, dat iemand die tijdens het redden een arm of een been breekt, zijn volle geld krijgt, maar geen "meesterloon".

Als een schipper van Den Oever zelf aan de grond raakt of in het ijs vastzit buiten gevaar, dan moet hij zich de eerste 14 dagen zien te redden. Pas daarna kan hij hulp vragen van zijn medeschippers. Of als binnen 14 dagen de weersomstandigheden erg verslechteren, dan is hij

in gevaar en dan helpen ze eerder. Soms zoeken de schippers toch hun voordeel elders, dan krijgen ze f 50,- boete waarvan f 25,- voor de Kapelvoogden en f 25,- ten algemene nutte van weduwen en wezen, kortom voor de armen van Den Oever.

Soms zijn de reddingen niet mogelijk per schip. B.v. als een schip vastzit in het ijs. Dan regelen de Kapelvoogden sleeën, soms met een paard ervoor, soms handsleeën en dan wordt zo geprobeerd te redden.

Als er in Den Oever te weinig helpers aanwezig zijn, mag elders op Wieringen geprobeerd worden volk te vinden.

Dit alles en nog meer is vastgelegd in het reglement van 1779.

Redding met paard en slee

In januari 1776 kwam Jacob Koster met zijn schip vast te zitten in het ijs.

Dat was tussen Texel en Wieringen aan de Westwal van 't Amstel.

Zijn schip was volgeladen met cacao en koffiebonen. Jacob is zelf naar de wal weten te komen, maar hij wilde graag schip en lading redden.

Hij maakte contact met Jacob Botter. Die was kaagschipper van Amsterdam. Die hielp wel eens bij reddingen. En hij wilde nu Jacob Koster ook wel helpen. Ze besloten nog meer mensen in te schakelen en kregen hulp van Jan Caan, Simon Koster, Cornelis Mulder, Jacob Koorn, Pieter Bestevaar en Jacob Mul.

Het schip lag ongeveer een uur gaans van Den Oever in het ijs. Ze besloten enige paarden en sleeën mee te nemen en ook nog een aantal kleine sleetjes om de lading eerst aan land te brengen.

Maar toen ze zo op weg gingen, merkten ze dat door de sterke stroom het ijs lang niet sterk genoeg was om een paard en een beladen slee te dragen.

Maar ja, ze konden er veel mee verdienen en dat lokte wel.

Ze gingen eerst terug voor meer mensen. Ze starten opnieuw met 7 sleeën met paarden ervoor en 67 man. Over het diep moesten ze de goederen met kleine sleetjes brengen, want daar hield het ijs niet.

Ze hebben met z'n allen 3 dagen van de vroege morgen tot de late avond gewerkt.

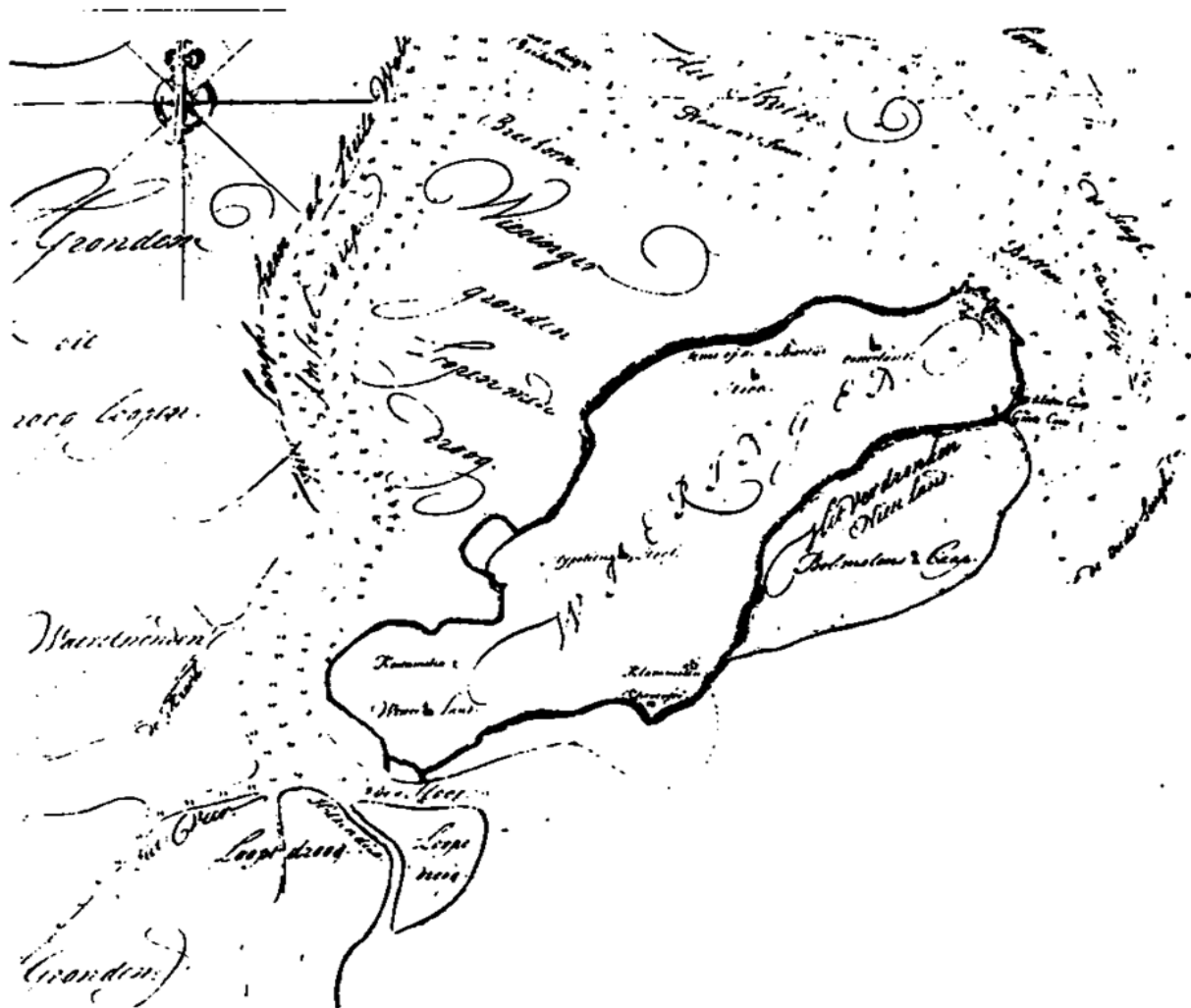
Het gevaar om met slee en al door het ijs te zakken was heel groot.

verdwijnen was ook heel groot. Het was ook nog afgrijselijk koud en één dag was dat zo erg dat ze niet konden werken, de paarden bevroren bijna.

Met heel hard werken lukte het tenslotte de lading aan land te krijgen in een speciaal daarvoor afgehuurd pakhuis. Er gingen slechts 3 balen koffie verloren, omdat de slee waarop ze lagen met paard ervoor door het ijs zakte.

De andere balen wisten ze er nog af te scheuren en droog te houden. Of het paard en de slee gered werden, wordt niet vermeld.

(uit O.R.A. Wieringen, inv.nr. 6653.
Bewerkt door N.Fijnheer-Rotgans)

GENEALOGIE IN DE COMPUTER OF
DE COMPUTER IN DE GENEALOGIE?

Een dagje doorbrengen in een archief, de lang verwachte brief, de belangrijke aanvulling, en dan het verwerken ervan in het kaartstelsel. Dit biedt de gebruiker van zijn of haar kaartenbak, mits hij niet te groot is, een redelijk houvast voor het beoefenen van zijn hobby, de genealogie. Al naar gelang de kaartenbak groter wordt en over de in die kaartenbak aanwezige personen iets meer kan worden verteld, zal er al gauw naar een stelsel gezocht moeten worden om via de kaartenbak te gaan zoeken naar: wat hoort bij wie en wie hoort bij wat? Te denken valt hierbij aan een bak met kaarten waarop aan de voorzijde van de kaart de vermelding van de betrokkene en aan de achterzijde de gegevens uit de diverse archieven, bronnen, etc. staan.

Over deze stelling zullen de meningen wel verschillen, maar er zal al gauw geknabbeld worden aan de overzichtelijkheid van de veelheid aan die gegevens. Het zoeken naar een item in de eigen kaartenbak is voor degene, die intensief bezig kan zijn met zijn hobby, vaak niet zo'n probleem. Dit zal echter in de meeste situaties niet het geval zijn en dan kost het tijd om het betreffende te vinden.

Dan komt men er toch een keer aan toe om zijn of haar werk eens te publiceren. Immers zijn ook anderen geïnteresseerd in de resultaten van het jarenlange zoekwerk. Het uitwerken dan van een kwartierstaat, een genealogie of bv een parenteel, vergt heel veel tijd en is bovendien een secuur werkje. Veel type- of schrijfwerk, aanvullingen, correcties, Tipp-Ex, hele pagina's overmaken, is soms niet altijd plezierig. Die tijd kan beter besteed worden aan andere genealogische zaken.

De ervaring heeft geleerd dat de gegevensverwerking met de computer een wel heel andere dimensie geeft aan het beoefenen van de genealogie. De invoering van gegevens en de opslag hiervan is eenmalig. Het produkt daarentegen, in de zin van een uitdraai op een printer, is dan vele malen mogelijk. Telkens weer, als er aanvullingen of verbeteringen zijn toegepast, zonder daarbij een hele pagina over te behoeven schrijven of typen, is het een kwestie van een paar

handelingen en alles komt up to date uit de computer.

Met behulp van een computer en een genealogisch programma is er een scala aan mogelijkheden om een zo breed mogelijke uitvoering te hebben van de opgeslagen gegevens. Hier wordt bedoeld 'de uitdraaien', zoals: het maken van kaartenbakken, genealogieën, kwartierstaten, parentelen, gezinsbladen en indexen op de diverse items.

Het programma is menugestuurd. Dat wil zeggen dat er op een scherm een aantal regels staan. Via de cursortoetsen (toetsen met pijltjes), is het mogelijk een onderdeel van het programma aan te wijzen en in dat onderdeel zijn of haar gegevensverwerking te doen. Via weer een ander optie in het programma is het mogelijk om daarvan het resultaat te bekijken, zoals hiervoor al is aangehaald.

Nu is het niet de bedoeling andere genealogieprogramma's in deze te kort te doen, omdat we daar geen oordeel over kunnen vellen. Ieder programma heeft zo zijn voor- of nadelen, maar we willen toch graag onder de aandacht brengen, dat er al veel gebruikers zijn van het genealogieprogramma GensData 90 of GD90. Dit programma is ontwikkeld door de computerdienst van het NGV en is een meer dan verbeterde versie van het programma GD87, dat nog op vele andere computersystemen draait. GD90 werkt, op het moment dat dit stukje wordt geschreven, onder MS-DOS op de Personal Computer (PC). De computerdienst is voortdurend in beweging en naar het zich laat aanzien, zal in de nabije toekomst ook voor de andere systeembezitters het programma beschikbaar zijn. Dit aangevuld met een fraai grafisch programma. GensData-grafiek heeft in zich om een stamboom of een kwartierstaat uit te draaien. Een samenvatting dus, die alleszins de moeite waard is om de plaats in zijn of haar genealogie overzichtelijk te kunnen vinden.

Dit stukje in het jubileumnummer van Noordkopstukken over computers is eigenlijk bedoeld om de niet-gebruikers, 'de overwegers' om ze zo even te noemen, te stimuleren om juist die andere dimensie te geven aan zijn of haar hobby.

Dan is er een groep mensen die nogal terughoudend is voor zoiets onbekends. Dus eng? Het is net als de eerste rijles, dan kijk je ook waar de rem zit en niet op de weg. Het is prima te leren en met wat doorzettingsvermogen zal men gauw enthousiast raken. Deze mensen willen wij dan tijdens de demonstraties graag te woord staan en laten zien dat het niet eng is.

Een kleine indruk: Een computer is een stom ding, kan niets, doet alleen wat er van hem (of haar) gevraagd wordt, dus degene die achter de toetsen zit maakt uit wat de computer moet doen. De computer heeft als belangrijk onderdeel een centrale verwerkingseenheid, die de berekeningen uitvoert en waarin de besturing van de computer is ondergebracht. Via een toetsenbord kunnen gegevens worden ingevoerd die niet door de computer kunnen worden onthouden. Daarvoor is er een systeem van gegevensopslag buiten de computer, namelijk een schijfje, de floppy, die er in twee vormen zijn en waarop wij de ingevoerde gegevens kunnen bewaren (schrijven). Ook kan daar weer van afgehaald worden (lezen). Zo kan je dan via een floppysysteem, gigantisch veel informatie kwijt. Tevens is er de mogelijkheid van een 'harddisk', een samenstel van schijven, die heel veel meer informatie kan bevatten dan de floppy en dat voor genealogische bestanden uitermate geschikt is.

Nu moeten we eerlijk zijn. Er is best wat studie en doorzettingsvermogen voor nodig om een paar basisbegrippen onder de knie te krijgen. Nu zullen er onder ons zijn, die beweren dat zij dat niet kunnen. Niets is minder waar, het is een cliché, maar er kan gerust gezegd worden dat men nooit te oud is om te leren. Het gebruik van de computer is niet aan enige leeftijd gebonden. Op de vijfde Landelijke Genealogische Computerdag op 17 november 1990 was het opvallend hoeveel ouderen er waren. Een programma moet worden geïnstalleerd, maar dat kan best gedaan worden door een wat meer ervaren computergebruiker. Verder kan het formatteren van een floppy, het indelen van een schijf of schijfje in sectoren, geen onoverkomelijke problemen opleveren. Dan is het starten van een programma met behulp van een goede gebruiksaanwijzing echt niet zo moeilijk.

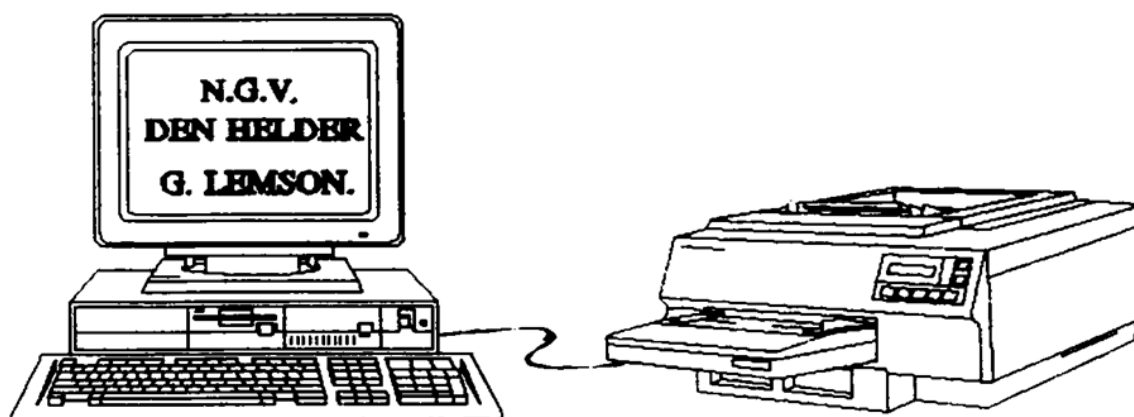
Wat dacht u van tekstverwerken. Correspondentie voeren. Lekker je gedachten de vrije loop laten, makkelijk corrigeren, geen gum, geen Tipp-Ex, maar een mogelijkheid waar je zo tussen de regels door iets kan toevoegen en weer kan weghalen. Een bestand van standaardbrieven die, via een simpele aanpassing vele malen gebruikt kan worden. Een apart en onmisbaar programma met ongekennde mogelijkheden.

Echter, denkt u nu niet dat het beheersen van de computer een kwestie is van een paar dagen. Beperkt tot de genealogie hebt u een stuk gereedschap in handen dat na het invoeren van alle genealogische gegevens u in staat stelt om op snelle wijze in een overzichtelijk elektronische kaartenbak te zoeken.

Als laatste, altijd een gevoelig punt, het aanschaffen. Dit is makkelijker gezegd dan gedaan. Er hangt een aardig prijskaartje aan en daar zit dan in feite voor velen de bottleneck. Toch zijn er redelijk goede en goedkope computers, die later met allerlei uitbreidingen meer mogelijkheden kunnen bieden. Het al doende leert men, is in feite een ontdekkingsreis in computerwereld.

Op de jubileumdag van onze Helderse afdeling van het NGV zijn er tal van foldertjes die uitgebreid ingaan op de aspecten van de computer in de genealogie. U kunt dan thuis op uw gemak nog eens wat nalezen. Tevens zijn er demonstraties en is er uiteraard gelegenheid tot het stellen van vragen.

G. Lemson

Bijdrage van de HISTORISCHE VERENIGING CALLANTSOOG

IN SCHEERVLUCHT.....

Het doel van onze vereniging is de geschiedenis van de nederzettingen Callantsoog, Groote Keeten en Abbestede met het omringende land in de breedste zin vast te leggen.

Sinds de oprichting 5 jaar geleden mag de vereniging zich verheugen in een nog steeds groeiend ledental; op het moment meer dan 360 leden.

In het verenigingsblad "De Clock van Callens-Ooghe" verschijnen artikelen op allerlei gebied : archeologie, boerderijgeschiedenis, het ontstaan van de nederzettingen, de geschiedenis van het Zwanenwater, alsook over scheepsstrandingen, een lijst van wrakken voor onze kust en over neergestorte vliegtuigen.

Ook verschenen onder auspiciën van de vereniging twee boeken, een met foto's van vroeger en nu van Callantsoog en Groote Keeten, de ander met een verzameling dagboek-optekeningen van één van de vele markante Callantsogers, Piet Vos, getiteld "As ik deer nag an denk". Het geeft een levendig beeld van een toch wel heel arm Callantsoog.

EEN EILAND.....

In ons dorpskerkje hangt boven de ingang een wandbord uit 1741 met een gedicht dat met de volgende regels opent :

Een Eylant was ik eerst, omcingelt door de Zee
Seer Volk en Neeringh-ryk, myn Scheepen van de Rhee,
Tot Ses en dertigh Stuks, alleen ten Haringh gingen,
Wyl Veelen voor de Wal, de Versche Zeevis Vingen.
Twee dorpen 't OOGH genaamt, zyn voor myn tyd Geweest,
Het Laetste door den Vloed vernielt, Waar men van leeft,
Dat Neffens Kerk en School, drie Hondert Huysen Stonden,
Myn Dyk is eerst, Daar na, die van de Zyp verslonden.

't Oghe, zoals het op vele oude kaarten staat aangegeven, werd volgens overleveringen wel driemaal door de zee verslonden. Vast staat dat de

gemeente voor 't laatst op 1 januari 1990 werd verslonden DOOR de Zijp, zij 't nu geen water....
Edoch, de Clock van Callens-Ooghe blijft wel luiden.

We nemen gemakshalve het jaar 920 als spil in de geschiedenis van het dorp. Dit is het jaar waarin in een giftbrief van Graaf Dirk I en zijn gemalin Geva de nederzetting Callinge voor het eerst vermeld wordt. Een scheiding in de geschiedenis met, en de geschiedenis zonder geschreven bronnen.

De nederzetting moet dan al stabiel bestaan, anders schenk je zou niet weg, zeker niet, zoals in dit geval, aan het klooster van Egmond. De nederzetting is dus wel veel ouder.

Er zijn door recente archeologische vondsten in de omgeving (Schagen, de Keins) genoeg aanwijzingen, dat er bewoning is geweest, die wijzen op contacten met Romeinen of bewoning door Romeinen.....

Nederzettingen op, toen nog, dikke veenpakketten aan (nu) verdwenen afwateringen (riviertjes) met mondingen, misschien bij Callantsoog..... Die mondingen zouden de vele inhammetjes, zwinen, kunnen verklaren. En dan komen we langzamerhand op bekender terrein: het ontwateren van het veen, de oppervlaktedaling, het drassig worden van het land, er is geen akkerbouw meer mogelijk en men trekt naar hoger gelegen gronden, soms ver weg. In onze waarnemingen ontstaan dan hiaten. Er zijn geen geschreven bronnen.

Dan omstreeks 700 n.Chr. verschijnen, met grote zekerheid, de handelaren uit het Noorden, de Vikingen. Er zijn (nog) maar weinig sporen die op hun aanwezigheid hier duiden, behalve een Viking-armband, aan het strand van Callantsoog gevonden.

Nu worden de geschreven bronnen minder schaars. Bonifatius komt hier kerstenen. De Kerk gaat geschiedenis schrijven, eerst in de vorm van registratie van bezittingen en renten, later ook in de vorm van doop, huwelijk en overlijden, over mensen dus. Voor het eerst beperkt de geschiedenis zich niet meer tot de geografie, de hydrologie en bodemvondsten. Het verhaal van de bewoners, hun leven, hun zorgen, hun strijd om het bestaan begint uit de boeken te komen. Stormvloed en overstromingen zijn hun deel. In zijn omvangrijke werk " 't Ooghe " beschrijft Henk Schoorl deze geschiedenissen van ca.1250 tot 1614.

Vele Callantsogers zijn betrokken bij de walvisvaart en robbenjacht, anderen houden zich bezig met de haringvangst.

Soms waren ze welvarend, soms weer straatarm zodat ze met het hele

gezin garnalen gingen vangen om die vervolgens tot in Schagen uit te venten. Gejut werd er ook, hiermee kon je soms je schulden voldoen....., eigenlijk niet zo romantisch dus.

Bestuurlijk werd het vaak ook in de steek gelaten. Wel een burgemeester krijgen, maar in dat gat wonen, nou, nee....!

Je zou bijna zeggen dat al die bittere ervaringen in die kleine gemeenschapjes geleid hebben tot een ietwat koppige, maar trotse houding, trots op het telkenmale weer zelf oplossen van de problemen. Als je zo van enkele veelvoorkomende familienamen, zoals de Vossen en Mooyen, vluchtig de genealogie bekijkt, dan duizelt het je van de verbintenissen. Een ding blijkt wel overduidelijk, ze kenden elkaar door en door, hetgeen ook nog eens blijkt uit de vele bijnamen die er nog steeds zijn. Onderhuids konden sommigen elkaar wel ik-weet-niet-wat-wensen, maar ze beseften hun onderlinge afhankelijkheid. Deze geest is zeer zeker nog in het dorp aanwezig.

Ook bewoners uit de nieuwbouw ('die puist van 't dorp' zoals Jacob Vos het noemde) worden gegrepen door de geschiedenis van het dorp.

Het dorp is als plaats al meer dan 1000 jaar oud, de vereniging pas 5 jaar; onze verontschuldiging dat "Het Geschiedenisboek van Callantsoog" nog niet klaar is, maar er wordt met enthousiasme aan gewerkt. Zin om mee te doen ??

Adriaan Kuller.
(Historisch Geografisch drs.)

"Callantsoog met gezicht op het dorp, de duinen en de kerk.
Deze anonieme waterverftekening werd waarschijnlijk in de
18e eeuw vervaardigd."

DE HISTORISCHE VERENIGING "DE ZIJPE" werd in 1982 opgericht en kwam al snel tot bloei. Thans telt de vereniging ruim 400 leden.

-Vier keer per jaar verschijnen de "Zijper Historie Bladen" (alsmede een extra editie als themanummer); sinds 1989 in druk en rijk geïllustreerd. Hierin wordt de geschiedenis van de Zijpe (en Petten) belicht door middel van verantwoorde artikelen.

Inmiddels is de geregelde medewerking van diverse regionaal bekende auteurs gerealiseerd.

-Voorts zijn in de vereniging een aantal werkgroepen actief.

Ten eerste de werkgroep **BOERDERIJNAMEN**, die systematisch alle (thans nog 247) stolpboerderijen in de Zijpe in kaart brengt met gegevens van de successieve bewoners, met als vertrekpunt het materiaal van het kadaster (1832). Deze werkgroep verzorgt voor belangstellende verenigingen in noordelijk Noord-Holland ook lezingen met dia's.

De **ARCHEOLOGISCHE** werkgroep probeert door te dringen tot de tijd van voor de definitieve droogmaking van de Zijpe in 1597.

Inmiddels zijn sporen van Romeinse en Middeleeuwse bewoning aangetroffen.

De werkgroep **MONDELINGE GESCHIEDENIS** (Oral History) interviewt oudere inwoners om een beeld te krijgen van het leven in de dorpen voor de Tweede Wereldoorlog. De gesprekken worden op de band opgenomen, zodat tevens een geluidsarchief tot stand komt.

Ten behoeve van speciale projecten worden ook af en toe ad hoc werkgroepen gevormd, zoals bij voorbeeld voor de Zuivelhistorie van de Zijpe en Zijpe in 1840.

-Jaarlijks aan het eind van de zomer organiseert de historische vereniging "De Zijpe" een excursie voor haar leden. De laatste jaren werden Wieringen en de forten te Den Helder/ de Hondsbossche Zee-wering bezocht. Ook werd de Westfriese Omringdijk per touringcar verkend. Deze jaarlijkse excursies mogen zich verheugen in een grote belangstelling.

-Ter gelegenheid van het 1250 jarig bestaan van Petten werd in juni 1989 door de vereniging uitgegeven: "Petten stiefkind van de zee. Grepen uit 1250 jaar Pettemer historie" fraai verzorgd door uitgeverij Pirola te Schoorl. Dit boek heeft inmiddels een tweede druk beleefd.

-De vereniging heeft een eigen bibliotheek(je), alsmede een bibliografie van Zijpe en Petten; ook is men bezig met de opbouw van een fotoarchief.

-Er is een nauwe samenwerking met de Oudheidkamer in het Zijper gemeentehuis (geopend woensdagmiddag van 2-4 uur), waar een permanente expositie van voorwerpen en afbeeldingen betreffende de geschiedenis van de regio te bezichtigen is.

ZIJPER JAREN

Zijpe en Petten in 1851*

Inleiding

Dit is de eerste aflevering van een serie korte artikelen over Petten en Zijpe op basis van de jaarlijkse Provinciale verslagen (van Noord-Holland), die van 1851 tot en met 1876 in een relatief uitgebreide vorm verschenen. Nagegaan is wat er in deze verslagen voor geïnteresseerde lezers over Zijpe en Petten te vinden is. Waar nodig is enige toelichting gegeven om een en ander te kunnen plaatsen. Iedere aflevering behandelt een jaar.

Tussen 1847 en 1870 was de kort tevoren drooggemaakte Anna Paulowna-polder bestuurlijk onderdeel van de gemeente Zijpe; Petten was tot 1929 een zelfstandige gemeente.

Zijpe telde op 31 december 1850: 4.639 inwoners; Petten 357.

Een jaar later was dat respectievelijk 4.823 en 389. De Zijper groei werd later veroorzaakt door een ruim geboorteoverschot en een bescheiden vestigingsoverschot; Petten groeide vooral door "import".

* (Verschenen in de Zijper Historie Bladen jrg. 6 (september 1988) nr.23 blz. 5-8)

HERINDELING

Het provinciaal bestuur kon nog niets meedelen over de "voorgenomen vereeniging van gemeenten". Ze was daar in 1851 herhaaldelijk door bezig gehouden, maar er niet uigekomen. "De in vele opzichten zoo zeer uiteenlopende gesteldheid van de verschillende gemeenten, maakt het hoogst moeilijk maatregelen te treffen, welke de wenschen van al de belanghebbenden te gelijk op behoorlijke wijze bevredigen". Samengaan met andere gemeenten zal zich "voorlopig moeten bepalen" tot 19 gemeenten in deze provincie, "waar bij de invoering der Gemeentewet (1851, waarover aanstonds meer) geen 25 Kiezers voor den gemeenteraad werden aangetroffen", waaronder Petten.

GEMEENTEWET

Op 29 juni 1851 werd de Gemeentewet, naar ontwerp van THORBECKE, ingevoerd. Bij de nieuwe Grondwet van 1848 was zulks bepaald.

Voortaan mochten de kiesgerechtigde ingezetenen, dat wil zeggen mannen van 23 jaar en ouder uit de (enigszins) gegoede kring, rechtstreeks de leden van de Gemeenteraad (uit hun midden) kiezen.

Daarvoor werden de raadsleden in plattelandsgemeenten benoemd door de Provinciale Staten voor de tijd van 6 jaar. Dat gebeurde zo sinds het reglement van 23 juli 1825. De leden van de stedelijke raden werden sinds 1815 voor het leven gekozen, zij het niet rechtstreeks door de bevolking. De raadsvergaderingen waren tot 1851 ook niet openbaar. (P. SIKKES en A. ZADEL - Beknopt leerboek voor het Gemeenterecht, Alphen aan den Rijn, 1946).

GEMEENTEBESTUUR

Tot grote veranderingen leidde deze nieuwe wet echter meestal niet in de praktijk ten plattelande. In Petten waren op 1 januari 1852 maar 8 mannen kiesgerechtigd; ze kozen uit hun midden 7 raadsleden (Archief Petten - pak 51 gemeenteverslagen). Te Zijpe bleven 4 van de 7 oude raadsleden op hun post. Kiesgerechtigd waren 218 Zijpenaren, waarvan er in de eerste ronde 141 ter stembus kwamen,

bij de herstemming verschenen er 166. Die herstemming was onder meer nodig voor de verkiezing van de zittende burgemeester (VAN DOORN, 1850-1870), die in eerste ronde slechts 53 kiezers achter zich kreeg. Uiteindelijk werd hij toch gekozen. Assessor (de oude benaming van een wethouder ten plattelande) R. KÖS werd geen lid van de nieuwe raad en kon dus niet als wethouder aanblijven. In zijn plaats werd J. BREED gekozen. De andere assessor-zetel was vacant: K. OOST-INDIE kwam er op en werd zo de tweede wethouder.

VERORDENINGEN

De nieuwe Zijper gemeenteraad toog direct aan het werk en stelde in de loop van 1851 enkele verordeningen vast, te weten 1) verordening op het rijden met hondenkarren en 2) verordening omtrent het sluiten van deuren en vensters.

KERKGEBOUWEN

De hervormde kerk "aan de Oude Sluis te Zijpe (verkeerde) in min gunstigen toestand, uithoofde van bouwvalligheid of bijzondere gebreken in de bouworde". Daar stond echter tegenover dat twee hervormde kerken in deze gemeente geheel vernieuwd en voltooid zijn, "waar bij die aan de Schagerbrug tevens eene aanmerkelijke vergrooting heeft ondergaan". In de kosten daarvan en in die voor de kerk aan de Burgerbrug werd door de provincie middels Hfl. 4.000.- subsidie bijgedragen.

Ook het schoolgebouw aan de Oude Sluis verkeerde in zeer slechte staat, maar zou waarschijnlijk in 1852 verbeterd worden.

BRAND

In 1851 werd een grofsmederij met woonhuis in de gemeente Zijpe door brand verwoest; de oorzaak was onbekend, de schade beliep Hfl. 2.640.- en werd geheel door de verzekering gedekt.

't ZAND

Aan de sluis bij "het Zand" in het Noordhollands Kanaal passeerden in 1850 4.689 tult (Van Dale: houtmaat van wisselende grootte, inz. voor onbekapt hout) balken en 4.936 binnenlandse vaartuigen; in 1851 respectievelijk 6.325 en 5.555, "behalve de groote zeeschepen en ligters". Het kanaal was toen, voordat in 1876 het Noordzeekanaal werd opengesteld, de belangrijkste verbinding van Amsterdam met de zee).

DIJKEN EN DUINEN

De "zeewaterkeerende werken" bij Petten verkeerden, volgens het provinciaal bestuur, "in voldoende toestand". Het strand tussen Petten en Callantsoog was 7.950 ellen lang, de Pettemer en Hondsbossche Zeeweringen tezamen waren 5.100 ellen. Van het duin gingen 171 ellen verloren in 1851.

Belast met het onderhoud van de zeeweringen waren, naast rijk en provincie, dijkgraaf en hoogheemraden van den Hondsbossche en duinen tot Petten. Tot heemraad van de Zijpe en Hazepolder werd ter vervanging van wijlen C. VAN DER SLUIS, de hoofdingeland D. BROMMER benoemd; in zijn plaats kwam W. VAN OS.

LANDBOUW

Grasland op het kleigedeelte van de Zijpe had in 1851 een koopwaarde van 500 à 800 gulden per bunder (=HA), op de zandgrond 75 à 400 gulden. De huurwaarde daarvan was respectievelijk 35 tot 45 en 8 tot 20 gulden. Bouwland deed achtereenvolgens 350 tot 600 en 75 tot 400 gulden. Grasland was derhalve duurder, ook qua huurwaarde, dan bouwland – dat zal nu wel anders zijn ... De oogst was "verblijdend en gaf den landman over het algemeen ruime stof tot dankbaarheid".

De vlas-cultuur deed het uitmuntend in de Zijpe, maar de oogst op Texel en in de Wieringerwaard was niet meer dan middelmatig.

Daarentegen was in de Zijpe de aardappeloogst niet zo denderend in verband met het niet achterwege blijven van de "aardappelziekte". Die ziekte had in 1845-1847 voor regelrechte rampen in ons land gezorgd.

Naast de genoemde aardappelen en vlas bracht de Zijpe 5.580 mud tarwe (à 7 gulden), 3.840 mud rogge (à Hfl. 6.75), 6.270 mud gerst (à 5 gulden), 12.510 mud haver (à 3 gulden), 2.790 mud koolzaad (à Hfl. 9.50) en 300 mud bonen (à Hfl. 4.50) ter markt.

VEESTAPEL

Ook de veeteelt was belangrijk in deze streken, dat blijkt wel uit de aantallen voor 1851:

	PETTEN	ZIJPE
<u>paarden</u>	19	926
<u>runderen</u>	66	149
<u>schapen</u>	370	8827
<u>varkens</u>	1	542
<u>geiten</u>	4	127
<u>totaal</u>	460	14571
<u>inwoners</u>	ca. 375	ca. 4730

SCHELPENVISSEN

Dit bedrijf leverde in 1851 "niet onaanzienlijk" op "en (heeft) nog al eenige voordeelen opgeleverd voor de arme visschers, die zozeer behoefte hadden aan eene vergoeding voor de teleurstelling der kust-visscherij". Te Petten was de opbrengst 1050 kub. el.

TOT SLOT

Vermelding verdient nog het stoomwerktuig van 22 PK dat de Anna Paulowna maatschappij in de gemeente Zijpe benutte ter "ontlasting van polder water". De Anna Paulowna polder behoorde toen tot de gemeente Zijpe.

L.Frank van Loo
Schagerbrug

DE HELDERSE HISTORISCHE VERENIGING werd opgericht 27 juni 1988 en telt na een voorspoedige groei 643 leden.

Zij stelt zich ten doel

- a de belangstelling te wekken voor de gemeente Den Helder, alsmede haar gemeenschap en de besturing van haar huidige en vroegere bevolking en haar geschiedenis en haar cultuur te bevorderen;**
- b de verspreiding van de verkregen kennis van de onder a genoemde onderwerpen;**
- c het opsporen, verwerven, tentoonstellen en voor de gemeente Den Helder behouden van voorwerpen en geschriften die van historisch en/of cultureel belang zijn;**
- d het bevorderen van de instandhouding alsmede de bescherming van roerende en onroerende zaken alsmede van gebruiken, die voor de gemeente Den Helder en haar gemeenschap van historisch, cultureel en/of architectonisch belang zijn;**
- e het verrichten van al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords;**

De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

- a het houden of doen houden van vergaderingen, cursussen, lezingen, bijeenkomsten en excursies;**
- b het behulpzaam zijn bij het verkrijgen van faciliteiten voor het verrichten van onderzoek;**
- c het verlenen van steun aan onderzoekers;**
- d het uitgeven of doen uitgeven van een verenigingsblad, van periodieken en andere geschriften, dan wel het ondersteunen daarvan;**
- e het plegen van overleg met het gemeentebestuur en met ambtenaren van het Rijk of lagere overheden;**
- f het samenwerken met andere organisaties en instellingen op enig gebied van cultuur en historie;**
- g met alle rechtmatige handelingen en alle andere wettige middelen welke aan het gestelde doel dienstbaar kunnen zijn.**

In concreto trachten onderstaande werkgroepen en commissies genoemde doelen te bereiken:

- 1 de werkgroep bibliotheek en archiefbeheer
- 2 de werkgroep foto-archief en opsporing (Wie (her)kent Wie)
- 3 de werkgroep voor het inventariseren en documenteren van de historische grafstenen op de alg. begraafplaatsen te Huisduinen
- 4 de redactiecommissie voor ons tijdschrift "Levend Verleden"
- 5 de werkgroep foto-collages die aandacht vraagt voor vroegere en huidige markante gezichten uit het stadsbeeld
- 6 de "video"werkgroep, die poogt het Den Helder "van toen" dat eens op een smalfilm is vastgelegd, op te sporen en op videobanden over te zetten.

HET BESTUUR DER GEMEENTE HELDER IN 1840.

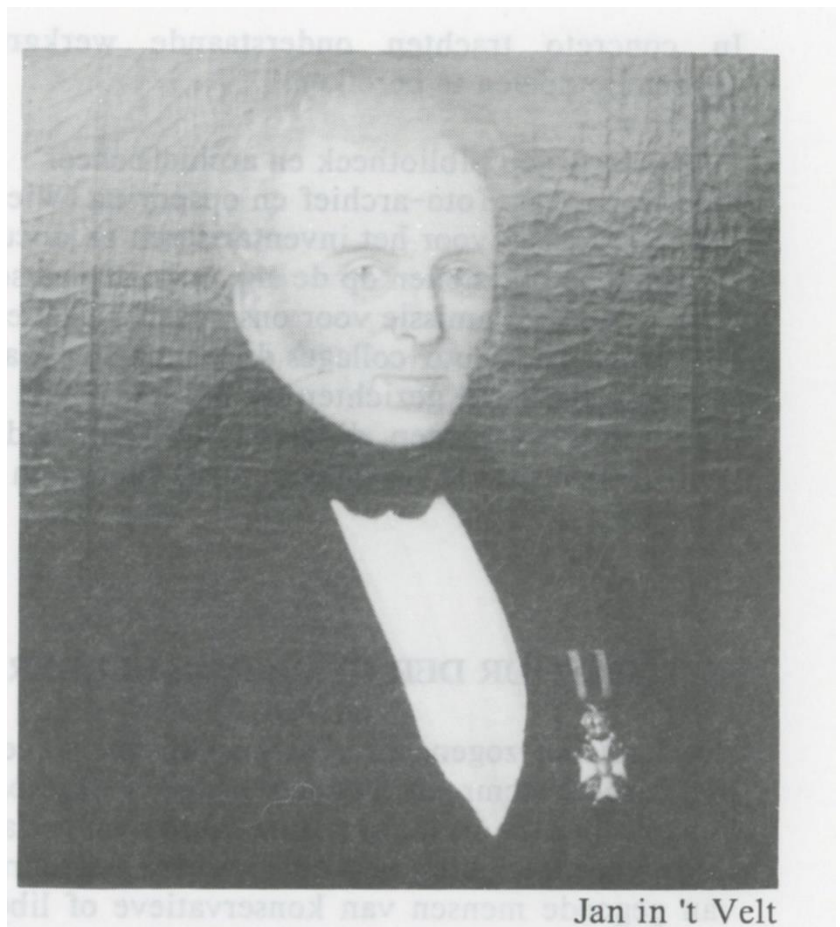
Dank zij het zogenaamde census-kiesrecht, een stelsel waarbij alleen die burgers stemrecht hadden en ook verkiesbaar waren, die voor een bepaald bedrag in de belasting waren aangeslagen, werd de gemeente in de veertiger jaren van de 19e eeuw bestuurd door een kleine groep van gegoede mensen van conservatieve of liberale huize. Enigen van hen oefenden een vrij beroep uit als geneesheer of notaris of predikant doch de meesten exploiteerden een nering of ambacht. Meerderen van hen hadden zich van elders hier gevestigd en wisten zich bij gebrek aan potentiële krachten onder de burgerij, een min of meer belangrijke positie te verwerven.

Naast hun lidmaatschap van de gemeenteraad vervulden zij nog functies als lid van het Burgerlijk Armbestuur, regent of regentes van het Algemeen Weeshuis, bestuurslid van de Helderse Kamer van Koophandel of lid van de "Commissie van Plaatselijk Schooltoezicht". Regelmatig komen we deze zelfde groep van notabelen tegen, soms zelfs aan elkaar verwant, die overal de dienst uitmaken zowel op politiek als op economisch en sociaal terrein.

Burgemeester der gemeente was vanaf 1824 tot in 1850 Jan in 't Velt. Hij was een vooruitstrevende en sociaal voelend man aan wie de

gemeente veel heeft te danken. Hij werd geboren te Brielle en aldaar gedoopt op 17 juli 1795 als zoon van de burgemeester en strandvonder aldaar, Jakobus in 't Velt en Adriana Kluit.

Op 25 juni 1825 huwde hij te Helder met Antje Giltjes. Zij werd geboren te Helder op 8 augustus 1801 als dochter van de Harlinger beurtschipper Jacob Jacobsz Giltjes en Trijntje Gerrits Kooier.

Jan in 't Velt

De gemeenteraad telde in februari 1840 acht leden. Twee van hen bekleeden de functie van assessor (wethouder): de heren

1. Jacobus Jacobusz. Giltjes, geboren te Helder 20 februari 1776. Evenals zijn vader, Jacob Meijertsz Giltjes exploiteerde hij de beurtvaartdienst op Harlingen. Daarnaast was hij tonnelegger in de zeegaten en ontvanger der loodsgelden. Terwijl zijn vader van 1804 tot 1810 schepen was van het dorpsbestuur was Jacob gedurende 36 jaar lid van de gemeenteraad en vele jaren assessor. Bovendien was hij regent van het Algemeen Weeshuis.

2. Dirk Berghuys, geboren te Kampen 19 maart 1802. Na overlijden van zijn eerste vrouw, Grietje Delden, huwde hij te Helder op

28 april 1836 met Jetske de Vries, geboren te Harlingen als dochter van Nicolaas de Vries en Akke Zijlstra.

Dirk Berghuys dreef een handel in steenkolen en was vele jaren lid van de gemeenteraad en assessor.

3. Adriaan Boomsma, geboren en geref. gedoopt te Helder 17 oktober 1788, was een zoon van de chirurgijn en adjunct maire van Huisduinen Rintje Oepkes Boomsma en Aafje Wentel. Na zijn heilkundige studie werd hem 21 september 1810 te Haarlem admisie verleend om zijn praktijk uit te oefenen. Op 22 februari 1816 trad hij in het huwelijk met Gijsberta Johanna Hendrika Metz, een zuster van dominee H. Metz, predikant te Huisduinen. In 1840 werd hij lid van de gemeenteraad waarna hij in 1847 werd benoemd tot wethouder en plaats vervangend burgemeester tot 1860. Tevens was hij regent van het Algemeen Weeshuis. In 1850, tekende hij voor f 5.000,- in op de lening ad f 25.000,- voor de bouw van een nieuw weeshuis (thans ex raadhuis). Wonende in de Middenstraat overleed hij alhier op 21 augustus 1872.

4. Antony Goeman werd geboren te Huisduinen op 7 december 1787 als zoon van de molenaar Pieter Thijsz. Goeman en Lijsbet van der Grift. Hij dreef een Koek- en banketbakkerij te Helder en trouwde november 1818 te Edam met Cornelia van Leeuwen, geboren aldaar in 1797 als dochter van Jan van Leeuwen en Christina Bos. Van 1824 tot 1826 was hij kerkmeester van de r.k. St. Nicolaaskerk in de Langestraat. Vele jaren, tot aan zijn vertrek naar Leidschendam in mei 1843 was hij lid van de raad, terwijl zijn echtgenote regentes was van het Algemeen Weeshuis.

5. Maarten Boll was een zoon van Pieter Maartensz Bol en Jannetje Willems Blom en werd geboren te Helder op 12 oktober 1787 en geref. gedoopt op de 14e d.a.v. Op 1 mei 1810 huwde hij alhier met Aafje Zussen, de dochter van de dorpssecretaris Dirk Jansz. Zussen en Antje Jans Bakker. In 1812 was hij vleeshouwer van beroep doch in latere jaren staat hij te boek als rentenier en landeigenaar. Vele jaren had hij zitting in de gemeenteraad, terwijl zijn echtgenote, Aafje Zussen regentes was van het Algemeen Weeshuis.

6. Joan Thomas Zur Muhlen was een in 1797 geboren Amsterdammer. Hij was eigenaar van de scheepswerf "De Hoop" aan de Binnenhaven en exploitant van de schroefstoombootdienst op Amsterdam via het Noord-Hollands Kanaal en vice-consul van de Donaumonarchie. Na vele jaren zitting te hebben gehad in de gemeenteraad blijkt hij in 1891 te zijn opgevolgd door Casper Diederik Zur Muhlen.

7. Karel Lodewijk Kluppel, geboren te Delft in 1793 was van 1824 tot 1840 alhier gevestigd als notaris. Na verschillende jaren als raadslid te hebben gefunctioneerd en tevens als president van de plaatselijke schoolcommissie, vertrok hij 4 augustus 1840 naar Amsterdam.

8. Henderikus Johannes van Es kwam uit Gravelines in Frans Vlaanderen alwaar hij op 15 september 1792 werd geboren en op 20 oktober d.a.v. geref. werd gedoopt als zoon van Pieter van Es en Zwaana Gerharda Brons. Op 1 juni 1817 trouwde hij te Harlingen met Beitsche Doedonia Ruitinga die aldaar op 2 november 1790 was geboren en op 23 september 1841 te Helder overleed.

Henderik van Es was magazijnmeester bij de Kon. Marine en vertrok in augustus 1861 naar Amsterdam. In de gemeenteraad werd hij opgevolgd door Antonie Johannes van Kelckhoven die op 24 april 1806 te Oisterwijk was geboren. Hij dreef een zaak in manufacturen en koloniale waren en was slijter van wijnen en gedistilleerd. Zijn echtgenote was Maria Goeman, een dochter van Pieter Thijsz. Goeman, de Huisduiner molenaar, en Lijsbet van der Grift.

Typerend voor het beleid van deze heren is de wijze van beraadslaging en beslissen in de ontslagprocedures tegen de gemeente-ontvanger Abraham Schoon en de commies sub-ontvanger Arnold Groeneveld. Op 1 april 1840 verzocht de eerste "om één jaar ziekteverlof tot herstel zijner gezondheid" en om zijn broer Jacob tijdelijk met de waarneming te belasten. Burgemeester in 't Velt wees er op dat "de ongesteldheid gevolg was van bovenmatig gebruik of misbruik van sterke dranken" en dat noch de vele waarschuwingen door het bestuur, noch de herhaalde schorsingen in zijn functie enig effect hadden gesorteerd "en dat het te voorzien is dat eene herhaalde suspensie niet aan het oogmerk zoude beantwoorden". Na ontvangen toestemming van Gedeputeerde Staten ontsloeg de raad op 5 mei 1840

Abraham Schoon als gemeente-ontvanger en benoemde zijn broer Jacob in de tijdelijke waarneming in afwachting van een nieuwe voordracht. Tijdens de raadsvergadering van 1 september 1840 werden een zestal sollicitaties aan de orde gesteld waaronder ook een van de waarnemend ontvanger. Hij gaf te kennen ook te solliciteren naar de door het vertrek van notaris Kluppel ontstane vacature van plaatselijk notaris. Mocht hij in deze functie worden benoemd, dan was hij bereid de functie van ontvanger "tegen nader te bepalen minder salaris" te vervullen. Ofschoon de raad overwoog dat Jacob Schoon bij zijn aanstelling tot notaris een "burgerlijk bestaan" zou krijgen dat bovendien nog voor verbetering vatbaar zou zijn en hij bij benoeming tot plaatselijk ontvanger een dubbel inkomen zou genieten, besloot zij toch "de vacante ontvangers-betrekking door den rekwestrant te doen waarnemen in afwachting van deszelfs al of niet benoeming tot notaris".

Inderdaad werd Jacob in 1842 tot notaris benoemd doch zijn ambt als ontvanger bleef hij tot aan de in werking treding van de Gemeentewet in 1852 vervullen. Bovendien was hij vele jaren lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland en secretaris-penningmeester van de polder van Den Helder en Huisduinen.

Jacob Schoon was geboren en geref. gedoopt te Helder op 3 mei 1812 als zoon van Lourens Schoon en Geertje Houting.

Begin 1840 verzocht de commies Arnold Groeneveld ontslag uit zijn betrekking van sub-ontvanger van het kaai- en leggeld en het consumptieregt der schepen en vaartuigen wegens klachten over zijn nonchalante wijze van werken. Waarschijnlijk waren er meer klachten over zijn funktioneren want de raad besloot hem op 3 maart 1840 ook uit zijn functie van commies te ontslaan. Deze rigoureuze maatregel had Groeneveld niet verwacht en bracht hem met zijn gezin in grote moeilijkheden. Hij bepleitte zijn belangen bij de raadsleden en deze verzochten om bijeenroeping van een buitengewone vergadering. Tegen de zin van de burgemeester werd deze vergadering op 7 maart 1840 gehouden en na ampele discussie werd besloten Arnold Groeneveld ter tegemoetkoming in de noden van zijn gezin te benoemen "tot sergeant van de plaatselijke nachtwachten op een jaarlijks tractement van f 300,-".

Op 1 januari 1840 werd het beheer over het Algemeen Wees- en

Armenhuis gesplitst en werden er twee bestuurscolleges gevormd, één college van regenten voor de Administratie der Algemene Armen en een college van regenten en regentessen van het Algemeen Weeshuis. Voor de administratie der Algemene Armen werd de gemeente in vier wijken verdeeld waaruit de onderstaande personen als regenten werden aangesteld:

Voor Helder: Jan Sevenhuysen, geboren te Egmond aan zee op 16 augustus 1800 als zoon van Jan Sevenhuysen en Diena van Egmond.

Hij was grutter en exploiteerde later de korenmolen aan Den Helder.

Jan Sevenhuysen overleed alhier op 27 april 1872. Zijn vrouw, met wie hij 15 juli 1821 te Den Helder was gehuwd, was Grietje Peper. Zij was geboren te Amsterdam op 3 december 1798 als dochter van Jacob Cornelisz Peper en Dieuwertje Aarjens Korff en overleed alhier 14 februari 1868.

De tweede regent voor Den Helder was Lambertus van Berk, magazijnbewaarder bij de Kon. Marine evenals Henderikus van Es. Hij was te Helder geboren op 31 december 1805 als zoon van Jurrien van Berk en Dirckje Mourick en overleed alhier 12 april 1888. Hij was 26 april 1832 alhier getrouwd met Antje Tegel, geboren alhier op 4 mei 1808 als dochter van Jacob Tegel en Lijsbet Aarjens Leijen.

Voor Nieuwediep werden benoemd:

Pieter Arnold Beets, te 's Gravenhage geboren op 3 februari 1804 en gehuwd met de op 10 mei 1812 te Leeuwarden geboren Antje Slothouwer. Rond 1834 had hij zich te Den Helder gevestigd als notaris. Hij was kerkvoogd van de Hervormde kerk aan het Kerkplein en sinds 13 oktober 1840 lid van de gemeenteraad.

Arien Spigt, te Den Helder geboren op 5 oktober 1801 als zoon van Pieter Jansz Spigt en Neeltje Cornelis Keesen, was van beroep broodbakker aan de Hoofdgracht. Op 17 april 1823 huwde hij alhier met Johanna Walraven, geboren te Medemblik 27 april 1802. Zij was een dochter van Bernardus Theodorus Walraven en Anna Maria Rijsthuizen en daardoor een schoonzuster van de aannemer Johannes Stephanus Janzen en diens vrouw Dorothea Walraven.

Arien Spigt was lid van het r.k. armbestuur en lid van de bouwcommissie voor de r.k. kerk van de H.H. Petrus en Paulus.

Voor Huisduinen werd tot regent benoemd de op Huisduinen geplaatste onderwijzer Jan de Groot, geboren op 14 juli 1786 en geref. gedoopt 17 juli d.a.v. als zoon van Aarjen Jansz de Groot en Guurtje Dirks Leeuw. Hij huwde te Den Helder op 22 december 1822 met Marijtje Schouten, geref. gedoopt alhier 10 augustus 1788 als dochter van Pieter Schouten en Neeltje Aarjens Leijen. Zij was eerder getrouwd met Gerrit Sevenhuysen.

Voor het Buitenveld (Koegras) werd benoemd A. Bruin. Van hem waren helaas geen personalia te achterhalen.

Het bestuur van het Algemeen Weeshuis telde minimaal vier regenten en drie regentessen die voor periode van drie of vier jaren door de gemeenteraad werden benoemd en daarna herkiesbaar waren. Naast de twee reeds bij de raadsleden genoemde regenten (Giltjes en Boomsma) werden in 1840 tot regenten en regentessen of tot kandidaat voor die functie benoemd:

1. Klaas Gorter, zoon van Cornelis Klaasz Gorter en Ariaantje van Brederode. Hij was geboren op 28 april 1841 en op 1 mei d.a.v. geref. gedoopt te Helder. Van beroep was hij voerman. Hij huwde 7 januari 1810, alhier met Antje Jans Krul, de op 27 januari 1776 o.k. gedoopte dochter van Jan Reiniersz Krul en Grietje Klaas Kieleman. Zij overleed te Helder 23 december 1834 terwijl haar man op 12 mei 1841 alhier overleed.

2. Cornelis Riekels werd geboren te Huisduinen op 31 juli 1788 als zoon van Sijmon Lourisz Riekels en Maartje Cornelisz Kooter van beroep was hij zeeman.

3. Pieter Backum Pastoor was geboren te Harenkarspel op 8 mei 1790 als zoon van Pieter Backum Pastoor en Elisabeth Stam. Hij was schilder en glazenmaker en trad alhier op 15 november 1812 in het huwelijk met Trijntje Boonacker. Zij was geref. gedoopt te Schagen op 13 november 1791 en overleed alhier 27 mei 1828. Haar ouders waren Cornelis Boonacker en Annatje Bommel.

Op 23 juli 1829 ging hij alhier een tweede huwelijk aan met Antje Rab, geboren te Vlieland op 2 oktober 1803 als dochter van Jan Cornelisz Rab en Antje Jans Snor.

4. Cornelia van Leeuwen, echtgenote van het raadslid Antony Goe-
man.

5. Geertje Brouwer, geboren
Den Helder 16 augustus 1795
als dochter van Klaas Dirksz
Brouwer en Maartje Roos.
Zij was doopsgezind en
huwde alhier 23 oktober
1823 met Maarten Vroon.
Deze was 25 mei 1800 te
Alkmaar geboren en aldaar
op 1 juni geref. gedoopt als
zoon van Pieter Vroon en
Maria Nierop. Geertje
Brouwer overleed alhier op
25 juni 1851. Haar man
werd benoemd tot secretaris
van het Algemeen Arm-
bestuur en overleed te
Amsterdam op 8 maart 1882.

6. Anna Catharine Elizabeth
Quax werd geboren in de
Wieringerwaard op 21
september 1809 als dochter
van de bekende chirurgijn
Willem Quax en Elisabeth
Platjou. Zij was de echt-
genote van de broodbakker

Adrianus Overtoom, geboren te Uitgeest op 12 februari 1805 als zoon
van Adrianus Overtoom en Cornelisje Paternot. Hij was vele jaren lid
van het r.k. armbestuur.

Raadhuis

7. Antonie Johannes van Kelckhoven, geboortig uit Oisterwijk en echtgenoot in tweede echt van Maria Goeman, was lid van de Helderse Kamer van Koophandel en volgde in 1861 Henderikus van Es op als lid van de gemeenteraad.

8. Reinier Jansz Krul, geboren alhier en o.k. gedoopt op 5 augustus 1799 als zoon van Jan Pietersz Krul en Margaretha Boots, was van beroep scheepstimmerman. Hij was op 14 juni 1827 gehuwd met Catharina Bouwen, o.k. gedoopt alhier op 13 mei 1803 als dochter van Simon Pietersz Bouwen en Gerritje Haykomsdr. Abbo.

9. Aafje Riekels, dochter van Izaak Riekels en Trijntje Cornelisz Kooter was alhier geboren op 13 juli 1780 en op 15 juli d.a.v. geref. gedoopt. Zij trouwde te Helder op 14 mei 1815 met de weduwnaar Pieter Schouten die alhier een broodbakkerij dreef. Hij was een zoon van Dirk Pietersz Schouten en Marijtje Barends van Leeuwen en geboren te Petten op 1 mei 1759. Zijn eerste vrouw was Neeltje Aarjens Leijen. Hij overleed alhier op 6 oktober 1821 waarna zijn weduwe Aafje Riekels het bedrijf nog vele jaren voortzette.

10. Aafje Zussen, reeds eerder genoemd, was de dochter van de dorpssecretaris Dirk Jansz. Zussen en echtgenote van het raadslid Maarten Boll.

Opmerkelijk in deze reeks van bestuurderen is het grote aantal van brood- en banketbakkers onder hen of hun echtgenoten, n.l. Antony Goeman en Arien Spigt en hun echtgenoten Cornelia van Leeuwen, Anna Overtoom-Quax en Geertje Vroon-Brouwer en Aafje Schouten-Riekels.

M.M.J. Hoogenbosch.

NOORDHOLLANDERS STICHTTEN ROSELAND

Het achterhalen van geëmigreerde familieleden is doorgaans een lastige en tijdrovende klus. Er zijn wel veel gedrukte naamlijsten van scheepspassagiers uitgegeven, maar die kunnen vaak alleen in Naarden of Den Haag (C.B.G.) worden ingezien.

Het toeval kan echter ook wel eens een handje helpen. Zo vond ons medelid P.Beemsterboer uit Schoorl tijdens een reis door de Verenigde Staten een boek met honderden Noordhollandse namen van de stichters van Roseland, nu een voorstad van Chicago.

Het heet 'Down an Indian trail in 1849. The story of Roseland' van Marie K.Rowlands, een reprint uit 1987 voor The Dutch Heritage Center in Palos Heights, Illinois met een voorwoord door Ross K. Ettema. Het boek bevat zeer veel oude foto's van Chicago en de stichters. (FOTO)

Deze 9 vertrokken met vrouwen en kinderen en Jan Bras, Hark en Gerrit Eenigenburg, Cornelis Hoogendunk en Gerrit Oudendijk op 16-4-1849 per Friese bark vanuit Schoorl dam naar Rotterdam, vandaar per stoomboot naar Le Havre. Daar moest 4 dagen worden gewacht, tot het zeilschip 'Boston' aan de zware tocht over de Atlantische Oceaan in precies 6 weken begon.

De kolonisten moesten zelf voor hun proviand voor de hele reis zorgen. Dat werd duidelijk verkeerd ingeschat, want ze kwamen uitgehongerd in New York aan. Onderweg verloren 17 mensen hun leven aan de Aziatische cholera. Zij kregen een zeemansgraf.

Vervolgens duurde de reis via de Hudson rivier naar Chicago nog eens 16 dagen. Niemand in de groep sprak Engels, zodat de begintijd zonder enig onderdak en werk zeer moeilijk was.

Er werd een groot huis gehuurd en voor 5 dollar per acre kochten ze 160 acres land, waar het gras en de wilde bloemen een halve meter hoog stonden. Een extra probleem vormden de slangen, herten, eenden en wolven, die hier te vinden waren. Ook het stel ossen dat werd aangeschaft om het land te ploegen sprak helaas alleen maar Amerikaans. Dat werd verholpen door een stok met een scherpe spijker erin. Toen verstonden de ossen plots wel Noordhollands, zelfs

NINE FOUNDING FATHERS OF ROSELAND

Johannes Ambuul

Jakob De Jong

Pieter De Jong

Klaas Dalenberg

Pieter Dalenberg

Jan Jonker

Cornelis Kuyper

Jan Ton

Leendert Van der Syde

Bijdrage van afdeling KOGGENLAND

"TREKVAARTEN EN JAAGWEGEN"
tussen de Zes Noordhollandsche Steden.

Een vervolg op de bijdrage waarvan het eerste deel reeds eerder is gepubliceerd in het jubileumnummer mei 1990 4e jaargang nummer 9, pagina 59 t/m 66, van de afdeling Hollands Noorderkwartier ter gelegenheid van haar 25 jarig bestaan.

De onderstaande notulen van de "Buitengewone (feest) vergadering van de gecommiteerden der Zes Noordhollandsche Steden zijn onverkort uit het notulenboek van de gecommiteerden overgenomen omdat het naar mijn bescheiden mening zoveel genealogische gegevens, aanwijzingen en verwijzingen bevat dat ik (vergeeft u mijn botte uitdrukking) het met recht "Voer voor genealogen" vond.

Uit het notulenboek van de
Gecommiteerden der Zes
Noordhollandsche Steden
(28-11-1887 t/m 10-5-1913)
Archiefdienst Westfrieze
gemeenten Hoorn.

L.Olijve,
Hoorn 1991

Notulen der buitengewone vergadering van Gecommiteerden tot de wegen en Vaarten tussen de Zes Noordhollandsche Steden gehouden op Donderdag den 24 Juli 1890 's middags ten 12 uur ten Raadhuize van Amsterdam in de Kamer van den Burgemeester.

Aanwezig zijn de Heeren:

W.G. van Tienhoven Burgem: v. Amsterdam Voorzitter

C.Dijserinck Wethouder " " OnderVoorz.

Gecommitteerden voor Amsterdam

Mr. W.K. Baron van Dedem Burgem: v. Hoorn

Gecommitteerden voor Hoorn

R.J.D. Hartkamp Burgem: van Enkhuizen

Gecommitteerden voor Enkhuizen

H.J. Calkoen Burgemeester van Edam

Gecommitteerden voor Edam

Jhr. C. van Cotters Burgem: v. Purmerend

Gecommitteerden voor Purmerend

en A. Keurenaer Ingenieur van het College

Afwezig met kennisgeving, de Heer J.M. Lamaison van Heenvliet
Burgemeester van Monickendam gecommitteerden voor Monniken-
dam, die telegraphisch bericht zond door ziekte tot zijn leedwezen
verhindert te zijn deze vergadering bij te wonen.

De Voorzitter opent de vergadering, en verzoekt zijn mede gecommitteerde Dijserinck het Secretariaat waar te nemen aangezien indien zoo straks de Secretaris penningmeester Mr. F. Hooft Graafland door de gecomitteerde van Edam en Purmerend is binnengeleid, de vergadering hem als Jubilaris wenscht te ontvangen en geluk te wenschen met dezen dag nu hij voor 25 jaar geleden op 24 Juli 1865 tot Secretaris en later ook tot Penningmeester van gecomitteerde werd benoemd.

Het lezen der Notulen vorige vergadering wordt tot de volgende uitgesteld.

Voorzitter vertoont de vergadering het Cadeau - een "Zilveren Beker" die gecomitteerde voor Amsterdam ingevolge mondelinge magtiging der medegecommitteerde in de vergadering van 19 Mei voor rekening van het College hebben doen maken bij de firma S. van Osenbruggen & Zoon alhier en stelt voor dit geschenk namens het College zoo straks der Jubilaris met een gepast woord van waardering aan te bieden, en hem uit te noodigen op een gezellig en vriendschappelijken maaltijd welke gecomitteerden in het najaar den heer Mr. F. Hooft Graafland wenschen aan te bieden.

Door de gecomm: van Edam en Purmerend wordt de Secretaris Penningmeester binnengeleid.

De Voorzitter wenscht den Jubilaris geluk in eene hartelijke toespraak waarin hij de verdiensten van den Secretaris penningmeester schetst, en hulde brengt aan zijn arbeid gedurende 25 jaren voor Amsterdam in het algemeen voor het College van gecomm: tot de directie der wegen en vaarten tusschen de Zes Noordhollandsche Steden in het bijzonder verricht.

Een goed Secretaris is de Spil en de Ziel van een Bestuur meer dan 15 Jaren als gecomm: waarvan 10 jaar als Voorzitter, heeft Spreker meer bijzonder mogen ondervinden wat de Secretaris penningmeester voor het College was en is en hij verheugt er zich over dat de Hooge Regeering is voorgegaan om zijn verdienstelijken arbeid te erkennen door de heer Hooft Graafland tot Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw te benoemen.

Het Kruis met het devies "Virtus Nobilitat" – siert de borst van een werkzaam Burger van wien men met overtuiging en waardeering zeggen kan:

"Hij was en is een nederig en nuttig man"

Voorzitter biedt thans namens het College den geachten jubilaris den voor deze gelegenheid expresselijk vervaardigde Zilveren Beker aan en spreekt de wensch uit dat de heer Hooft Graafland dit geschenk zal willen aannemen als bewijs van waardeering voor al hetgeen hij als Secretaris Penningmeester van het College in het afgelopen 25 Jarig tijdperk heeft gedaan.

Met dankbetuiging voor de welwillende woorden door den Voorzitter gesproken aanvaard de heer Hooft Graafland de Beker, waarbij hij alleen wenscht op te merken dat hij zoodanig Vorstelijk geschenk niet meent verdiend te hebben.

De heer H.P. van den Aardweg algemeene Opzichter van het College en de heer J.D. de Ruijg Commies aan het Bevolkingsregister van Amsterdam, beiden reeds 25 jaar ook met en voor den Secretaris Penningmeester werkzaam komen met de instemming van den Voorzitter ter vergadering en wenschen den jubilaris ook blijk te geven van hunne belangstelling, door de aanbieding van voor dezen feestdag toepasselijke geschenken. De heer H.P. van den Aardweg bied met

een hartelijken gelukwensch den Jubilaris eene door hem gecalligrapheerde Oorkonde achter glas in lijst aan vergezeld van een historisch overzicht van hetgeen in de afgelopen 25 jaren door het College was gedaan ten behoeve der wegen en vaarten tusschen de Zes Noordhollandsche steden en eene daarbij behoorende kaart in portefeuille van welke kaart hij ook al de leden een exemplaar als Souverein aan dezen feestdag aanbied.

De heer J.D. de Ruijg had als herinnering aan de bijzonderheid dat hij voor 25 jaar geleden het afschrift van het Besluit geschreven heeft – waarbij de heer Mr. F. Hooft Graafland ter Secretaris benoemd werd in plaats van Mr. A. Rindorp – van dit besluit een Caligraphisch afschrift doen maken dat hij den Jubilaris aanbood ter vervanging zoo noodig van het oorspronkelijk besluit.

Beide geschenken worden door den Jubilaris dankbaar aanvaard en na voorlezing van het door den heer H.P. van den Aardweg geschreven historisch overzicht wordt door de vergadering besloten dit stuk te doen drukken en aan ieder den Gecomm: der Zes Steden ten behoeve van hun archief een afdruk daarvan aan te bieden.

De Heeren van den Aardweg en de Ruijg verlaten de vergadering.

Nadat nog besloten was dat een afschrift der notulen dezen vergadering den heer Mr. F. Hooft Graafland zal worden aangeboden ter herinnering aan dezen feestdag – en de verpachting der Tollen in September a.s. te Hoorn zal worden gehouden wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

Aldus opgemaakt ter vergadering van 24 Juli 1890

Dijserinck loco Secretaris

Bijdrage van: DE TRADITIEKAMER RIJKSWERF

JAN KLIK

Op 5 juli van dit jaar (1988) ontving onze stadgenoot, de generaal b.d. D. Klik, uit handen van de burgemeester van Den Helder de zilveren legpenning van de gemeente Den Helder. Deze hoogste gemeentelijke onderscheiding kreeg hij voor zijn grote inzet en organisatietalent bij de feesten, gehouden ter gelegenheid van "Den Helder 200 jaar Havenstad".

Een verslaggever van de Helderse Courant schreef op 9 juli over de generaal die voorzitter was van de Stichting "Den Helder 200 jaar Havenstad":

–"hij is een groot man, een fantastische organisator en een harde werker";

–"hij is iemand die door zijn beschouwende aanpak partijen bijeen weet te brengen, mensen in hun waarde laat, iedereen gelijk benadert, die wordt gezien als een autoriteit, niet door zijn strepen, maar door zijn aimabele uitstraling".

D. Klik is de zoon van Pieter Aris Klik. Pieter Aris, geboren 31 oktober 1889, trad als dertienjarige jongen op 3 mei 1903 in dienst van de Rijkswerf. Hij werd aangesteld als ernstvuurwerkersleerling tegen een loon van 20 cent per uur.

Pieter werd op 1 juni 1946 benoemd tot commandeur 1e klasse en werd in 1949 gepensioneerd.

Zijn gedrag op de werf liet soms te wensen over want hij werd in zijn bijna 50-jarige loopbaan bij de werf tweemaal gestraft.

–"23 oktober 1915 gestraft met inhouding van een dag verlof wegens zich op hinderlijke wijze gedragen bij het vervoer van een handwagen, geladen met brandstof".

–"13 mei 1916. Inhouding van twee verlofdagen wegens: zich gedurende werktijd ophouden op een plaats waar hij niets te maken had".

De broer van Pieter Aris, dus een oom van "de generaal", Willem Klik, trad op 30 april 1900 ook als ernstvuurwerkersleerling in dienst van de werf te Willemsoord. Willem werd op 1 juni 1943 bevorderd tot commandeur 1e klas.

De broers Pieter en Willem hadden op de werf een oom Jan Klik. Frits van der Schoor van de bedrijfsadministratie is in het bezit van een boekje met zoals Jan schrijft: "Gedenkdatus van Jan Klik". Dit boekje, een eenvoudig opschrijfboekje, is de aanleiding tot dit artikel. Jan Klik heeft zeer veel maatschappelijke functies bekleed. Hierbij moeten wij dan rekening houden met het gegeven dat hij, op 2 maart 1873 in dienst getreden tegen een loon van 2 cent per uur, vele jaren 60 uur per week op de werf werkte. Pas in 1918 werd dit 55 uur per week. Jan Klik kreeg in zijn periode op de werf een bronzen, zilveren en gouden medaille. Op 1 april 1921 is hij eervol ontslagen wegens het bereiken van de 60-jarige leeftijd. Jan is eenmaal in de 48 jaar bij de rijkswerf gestraft.

- "17 november 1876 1 dag suspensie spelende gevonden".

Jan was naast zijn vele functies als correspondent een gelegenhedsdichter. Hij heeft met zijn gedichten vele prijzen gewonnen, een aantal dichtbundels uitgegeven en is tientallen malen de ceremoniemeester bij bruiloften geweest. Opmerkelijk is nog dat de broers Willem en Pieter bij hun in dienst treden Breewaterstraat 39 en Jan bij zijn in dienst treden Breewaterstraat 32 bewoonden.

JAN KLIK ZIJN LEVEN

(uittreksel uit zijn boekje met "Gedenkdatums").

- 1860 6 april, datum van geboorte
- 1866 Leerling Gemeenteschool.
Kameraden: J.v.d.Pol en Bato Gomes.
- 1867 Overlijden van vader, broertje en twee zusjes aan cholera.
Moeder en broeder in 't Ziekenhuis. Thuisgehaald bij
Grootouders.
- 1868 Gefotografeerd.
- 1869 Aangetast door de mazelen.
- 1872 Gevaccineerd door Dr. H. Bitter.
Afscheidsgeschenk Lutherse Zondagsschool (Nieuwe
Testament).
Loopjongen apotheek Jelgersma.
Werkzaam bij oom A. Klik , grossier, ingeschreven als
leerling op de Industrieschool.
- 1873 3 maart geplaatst als leerling 's Rijkswerf in de stoom-
werkplaats.
Lid der Chr. Jongl. Vereeniging en der Luth. Zangv.
Directeur, Hr. H.J. Schmidt.
- 1874 Kennismaking met het schone geslacht: Anna Troost,
N. Abbenes, S. Zachariassen.
Kameraden: J. Helder en C. Reus.
- 1875 Tweede huwelijk moeder met J.C.B. van Oostrum.
- 1876 Op 's Rijkswerf gerevaccineerd.
- 1877 Lid geworden Luth. Jongelingsvereeniging. Sept.
Plezierreisje
Naar Amsterdam. Kennismaking met Mina Wilms en Pietje
Zachariassen.
Kameraden: P.M. Kamp en L. Langhorst.
10 oct. Eerste uitreiking van medailles voor 12, 24 en 36
jarige dienst op 's Rijkswerf.
- 1878 Bevestigd als lid der Hersteld Evangelisch Lutherse Ge-
meente. Benoemd tot penningmeester Lutherse Jongl. Vereen.
- 1880 Loting voor de Nationale militie. Vrijgesteld wegens
broederdienst.
- 1881 Verhuisd naar Spoorstraat. 28 juli.

- Kennismaking met Toosje Driessen.
- 1882 Verhaal in dichttrant omtrent de omgang met Toosje Driessen 28 jan. 10-jarig bestaan der Ned. Werklieden Vereeniging.
Vervaardigen van een blijspel: Liefde met hindernissen.
- 1883 6 april. 23 jaar Meerderjarig.
- 1885 24 Jaar. Overlijden van vriend Johan Filarski, 26 jaar.
Redevoering aan de groeve.
9 Feb. gekozen als president der Zangv. O.B.V. Correspondentie met J.P. Nobels te Haarlem over het uitgeven van voordrachten en het plaatsen van gedichten in de Spaarnebode.
Vervaardiging van een banierlid voor de Ned. Nat. Werkl. Vereen.
- 1885 18 Mei. Ingeschreven voor de d.d. artill. Schutterij.
Gekozen tot diaken.
Ingeschreven als kunstlievend lid der Scherm en Gymnastiek Vereen. OKK.
- 1886 Oproeping voor het examen commies 4e kl. der belastingen, maar afgekeurd wegens gezichtszwakte Goedgekeurd voor korporaal torpedomaker.
- 1887 Jan. Wegens slapte binken(*) op 's Rijkswerf, wordt slechts 5 dagen per week gewerkt. Mei Einde van het binken.
- 1888 Benoemd tot hoofdagent der Brandw. Maats de Phoenix te Amsterdam.
Opnieuw aangezocht voor president der Zang. O.B.V.
- 1889 Engagement met Magdalena Slort.
Benoemd als agent van het Geill. Weekblad: de Leeskring.
- 1891 Benoemd als agent van het Geillustr. Stuiversblad.
Bedankt als hoofdagent voor de Phoenix.
Lid van de Ned. Nationale Werklieden Vereeniging. Hr. Ms. de Koningin beschikt afwijzend om in te tekenen op het boekwerk "Bloemen en Knoppen".
- 1892 Bedankt als president der Luth. Zangvereniging en als kunstlievend lid van O.B.V. Benoemd als correspondent van het Nederl. Luth. Genootschap voor Zending.
24 Sept. getrouwd met Magdalena Slort.

(*) binken, dan is er geen werk dus ook géén geld.

- 1895 Salaris op 's Rijkswerf f 10,80 (N.B. men werkt wel 60 uur per week).
- 1897 Lid van het sectiebestuur van de Ned. Nat. Werkl. Vereeniging. Benoemd als agent der Kapitaal en Renteverzekering "Hamburg". Benoeming niet aangenomen.
- 1898 Als correspondent een zendingsbijeenkomst geleid. Op 12 april 26-jarig bestaan Ned. Nat. Werklieden Vereeniging. Opvoering van Liefde en Socialisme. Als auteur en toneelmeester met fraaie cadeaux vereerd.
- 1899 Gekozen als lid van het Hoofdbestuur der Werkl. Vereeniging. Bedankt als correspondent van het Lutherse Studiefonds.
- 1904 8 Aug. Ontvangen zilveren medaille voor ijver en trouw op 's Rijkswerf, benevens een gratificatie van 24 gulden voor 24-jarigen dienst.
- 1905 Niet herkozen als 1e secretaris der Ned. Nat. Werkl. Vereeniging.
Ontslag gevraagd als correspondent van het Luthers Genootschap voor Zending.
- 1910 Van 1 juli 6 dagen verlof. Vanaf 1 October zal de Werf des Zaterdag namiddag om 4 uur afluiden.
- 1911 Gekozen als secretaris der Vereeniging Burgerkring Harmonie. Benoemd tot lid van de bouwcommissie van een nieuw te bouwen Luth. Kerk.
- 1913 3 Maart. Heden 40 jaar dienst op 's Rijkswerf. Bedankt als secr. der Vereeniging Harmonie.
- 1914 5 Aug. Groote Wereld oorlog. Den Helder wordt in staat van beleg verklaard.
- 1915 Een weduwen en wezenfonds wordt op 's Rijkswerf in werking gesteld.
- 1916 21 Juli. Ontvangen de gouden medaille voor ijver en trouw benevens een gratificatie van f 100,-- voor 36-j. dienst.
- 1917 12 Augustus. Heden overleed onze jongste dochter Maria Elisabeth in den ouderdom van 14 jaar en 7 maanden.
- 1918 De arbeid op 's Rijkswerf eindigt voortaan des Zaterdagmiddags om 12 uur.
De arbeidstijd wordt gebracht van 55 op 52 uur.
12 Nov. Wapenstilstand tussen Duitschland en de Geallieerden. Bedankt als lid van de Werfvereeniging "Onderling Belang".

- 1919 Lid van de Christelijke Bond van Personeel in publieke dienst. Benoemd tot correspondent van deze vereeniging. Invoering van 8-urigen arbeidsdag. Bedankt als lid en correspondent van de afd. Den Helder der Chr. Bond van Personeel in publieke dienst.
- 1920 Het aantal verlofdagen wordt van 8 op 12 gebracht.
- 1921 1 April eervol ontslag wegens het bereiken van de 60-jarige leeftijd. Onze zoon Cornelis Jan verloofd zich met Femmie Abbenes. Benoemd als bode en administrateur van de Christ. Dem. Bond van Transportarbeiders op een salaris van 15 gulden per week.
- 1922 De transportarbeidersbond wordt opgeheven. Weder aangewezen op het pensioen.
- 1923 Het pensioen wordt verhoogd van f 947,- tot f 1141,- per jaar.
- 1924 Benoemd als agent van de Algemene Levensverzekeringsmaatschappij Hollandia te Delft. Uitgegeven door uitgever Egner te Den Helder "Lichtbaakjes" berijmde spreekwoorden door J. Klik.
Benoemd als agent van de spaarkas de Utrecht te Utrecht.
- 1925 Benoemd als correspondent van een bond tegen Werkloosheid en Ziekte.
- 1926 Wegens te weinig contact met werklieden bedankt als correspondent.
- 1931 Bedankt als bode der Herst. Evang. Luth. Gem.
Het is prachtig Juniweer en de voorpui van ons huisje krijgt een verfje. Het huis zelf is weer schoon en opgeknapt en de tuin geeft weer een rijkdom van bloemen. Zoo bezien is het leven nog zo kwaad niet.
- 1939 25 Mei. Na geduldig gedragen lijden overlijden van echtgenote.
15 Juni. Intrede in huize Parkzicht.
Juni. Bericht dat zoon Cor met ingang van 1 Juni bevorderd is tot adjudant machinist.
25 Juli. Trip naar Julianadorp en Callantsoog.

Dit zijn de laatste woorden die in het boekje zijn geschreven.

Jan Klik

PRIJS 35-CENT.

De vereniging OUD ANNA PAULOWNA

De vereniging Oud Anna Paulowna werd opgericht op 25-04-1986.

De vereniging, die dit jaar haar eerste lustrum viert, heeft zich op allerlei gebieden ingezet. Zo zijn er heel veel materialen die vroeger in gebruik waren bij bloembollenteelt en landbouw onder beheer van de vereniging gekomen. Foto's, film's en dia's van de polder worden verzameld.

Regelmatig worden filmavonden of lezingen gehouden, die voor de leden vrij toegankelijk zijn. De vereniging geeft per jaar vier verenigingsbladen uit. Oude gebouwen in de polder worden geïnventariseerd en geprobeerd wordt om deze voor sloop te behoeden.

De vereniging heeft minstens één tentoonstelling per jaar. Hier worden foto's en materialen, die eigendom zijn van de vereniging, tentoon gesteld.

Oud Anna Paulowna blijkt, na 5-jaar, een goed lopende vereniging te zijn, met nu rond de driehonderd leden. Bij de viering van ons lustrum, dit jaar is er een feestavond gegeven voor de leden.

Rond het vijf jarig bestaan is een door de Europese Bibliotheek-Zaltbommel uitgegeven boek, op de markt gebracht, "Anna Paulowna toen en nu". De viering werd tevens luister bij gezet door de komst van een piloot en nabestaanden, van een in 1941 in de oostpolder neergestort vliegtuig.

Een deel uit het voorwoord van het boekje "Anna Paulowna toen en nu", vindt u hier afgedrukt.

Wij hopen dat het U zal aanmoedigen om lid te worden van "Oud Anna Paulowna" of van de historische vereniging in Uw woonplaats. De vereniging hoopt dat het bezoek aan deze tentoonstelling voor U het belang van historische verenigingen heeft duidelijk gemaakt. Het lidmaatschap van "Oud Anna Paulowna" kost f 25,- per jaar.

ANNA PAULOWNA TOEN EN NU

De geschiedenis van de Anna-Paulownapolder gaat een kleine honderdvijftig jaar terug. Ondanks dit korte tijdsbestek in vergelijking met de omliggende plaatsen, heeft de polder een rijke historie. Dit komt niet in de laatste plaats door het gegeven dat het afbreken van historische panden in de polder vrijwel zonder enige tegenstand kon geschieden. De vereniging Oud Anna Paulowna probeert daar verandering in te brengen. Echter, ook in de eerste vijf jaar van haar bestaan is er toch nog een aantal panden verdwenen zoals bijvoorbeeld het Tramstation. Bovendien zullen nog de restanten van de meelmolen "De Onderneming" gesloopt worden.

Uit: het Aardrijkskundig **WOORDENBOEK** der Nederlanden, bijeengebracht door A.J. van der AA, negende deel, 1847

POULOWNA-POLDER (ANNA),beter Anna-Paulowna-Polder.

polder, prov. Noord-Holland, arr. Alkmaar, kant. Schagen, gem. Zijpe-en-Hazepolder.

Deze polder, naar hare Majesteit onze Koningin genoemd, zal ongeveer 5500 bund. grond beslaan, en wordt in twee gedeelten bedijkt.

Het westelijke deel, tot het Oude-veer, dat den polder in een westelijk deel splitst, is in het jaar 1845 door eenen dijk van 14,500 ell. of meer dan 2½ uur gaans lengte omgeven en beslaat eene oppervlakte van 3230 bund. grond, welke in ruim veertien weken tijds aan de zee ontwoekerd zijn, terwijl op den 18 Julij van gezegd jaar de laatste put voor dien dijk, ingesloten werd.

Bijdrage van: Afd. ZAA NSTREEK-WATERLAND

Hulde !

De najaarsstormen waren in oktober 1916 al vroeg begonnen. De hoge zeeën beukten op de kust.

De Eerste Wereldoorlog, die in augustus 1914 was begonnen en tot november 1918 zou duren, was al twee jaar aan de gang. Nederland was in deze oorlog neutraal en ter bescherming van deze neutraliteit waren ook aan de Nederlandse kust militairen gedetacheerd, onder andere bij de vuurtoren te Cocksdorp op Texel. Eén van hen was de 20-jarige lichtmatroos Hendrik Valk uit Zaandam - mijn vader - , die over de gebeurtenissen van de stormachtige nacht van 31 oktober 1916 de volgende brief naar zijn ouders schreef:

Cocksdorp, 31 oktober 1916.

Lieve ouders,

Hiermede bericht ik U, dat ik uitstekend ben aangekomen. Ik meld het U wel een beetje laat, maar ik had al een briefkaart geschreven, maar bemerkte dat deze nog in mijn zak zat. Bij aankomst op Texel wachtte mij echter een kleine teleurstelling, daar er geen fiets was, dus moest ik lopen. Gelukkig kon ik nog een heel eind met een boerenkar meerijden, dus dat hielp.

Ik zal U meteen vertellen wat hier weer de afgelopen nacht is geschied. Er zijn hier namelijk weer twee loggers gestrand. De een kwam 's nachts om half vier; hij strandde vlak bij de toren en verbrandde alles om de opmerkzaamheid te trekken. We zagen hem direct, maar er kon toch niet geholpen worden, daar de reddingsboot er niet bij kon komen. Bij het aanbreken van de dag was er echter niets meer van hem te zien en er is nog niets van bekend of hij weer vlot gekomen is, of met man en muis vergaan is. De tweede kwam om half vijf en strandde vlak voor de toren. De reddingsboot van Cocksdorp kon onmogelijk door de zware branding heen komen en zoo tele-

phoneerden wij om de motorreddingboot Brandaris van Terschelling, welke om 6 uur dan ook vertrok.

's Morgens om 7 uur zag ik de logger al zitten, vlak bij. Ik lag de groote kijker er op en onderscheidde heel duidelijk dat in het want (touwwerk van de mast) 10 personen zaten. Onderaan zat een heele kleine jongen en oh moeder, de stortzeeën sloegen heelemaal over het ventje heen. Voorop zaten er nog twee, maar deze sloegen spoedig over boord en zijn niet meer teruggevonden. Om 10 uur kwam de reddingboot, het leek wel een zeemeeuw, zoo lag hij op het water en de menschen zaten onderwijl nog steeds in de mast.

Neen vader, als U dat gezien had, die reddingboot, hulde voor zulke kranige kerels, dat werk van hen is met geen goud te betalen, hulde nogmaals hulde aan hen. Anderhalf uur worstelde de boot om de logger heen en zesmaal wisten ze een lijn uit te werpen, welke de ongelukkigen wisten te grijpen. Ze lieten zich dan in zee vallen, soms twee tegelijk en werden dan zoo aan boord van de boot gehaald. Het laatst werd het kleine ventje aan boord getrokken. Hij was door één der anderen aan de lijn vastgemaakt. Helaas, het was niet meer noodig geweest, hij was reeds dood. Treurig nietwaar. Toen keerde de reddingboot terug, dwars door de branding. Soms stond hij recht overeind, maar toch is hij er gekomen en redde dus negen menschenlevens. Drie van de twaalf zijn dus omgekomen.

En nu vannacht is de storm nog even hevig en er zijn nog steeds loggers in de buurt. We vreezen dan ook weer het ergste. Nu vader en moeder, ik heb U het voornaamste verteld.

Ik geloof wel, dat U zich nu een kleine voorstelling kunt vormen en ook met mij zult instemmen over de kranige daad van de bemanning van de reddingboot. Hulde aan hen.

En nu vannacht, laten we het beste hopen. Meer weet ik niet te schrijven. Ik ben nog zeer onder de indruk van het gebeurde. Toch een zuur stukje brood dat visschersleven, he vader.

Uw liefhebbende zoon, Henk.

Tot zover deze brief.

Bij navraag bij de Nederlandse Redding Maatschappij en uit onderzoek in het Rijksarchief te Haarlem blijkt, dat het bij het tweede schip, die in bovengenoemde brief vermeld wordt, om de haringlogger

1

"Maria Louisa 292" uit IJmuiden te gaan. Het eerste schip is vermoedelijk uit zich zelf weer vlot gekomen.

Volgens de brief blijft het de 31e oktober 1916 zwaar weer. Dat blijkt wel uit het feit, dat 's avonds om 22.00 uur wederom een noodmelding van de kustwacht komt. Het betrof nu de haringlogger "Edam 463" uit Scheveningen. De reddingboot van Cocksdorp, in 1916 nog bemand met roeiers, is bij beide noodmeldingen uitgevaren, maar kon de eerste keer niet door de branding heen komen en bij de "Edam 463" werd de bemanning van dit schip door de kustwachters van boord gehaald. Het was de tweede maal binnen 24 uur dat de reddingboot van Cocksdorp uitvoer. De bemanning bestond uit M.Boon Mzn (bootsman), G.Bakker, R.Buijs, J.v.d.Kooij, W.Griek, A.List, C.Boon Azn, P.Boon Mzn, B. de Boer, F.Buijs, J.Bakker en J.Zuidema.

In de twee opgemaakte rapporten hierover stelt het Plaatselijk Bestuur voor: "Om de bootsman te beloonen met f.15,- en aan elk der roeiers f.10,- toe te kennen". Dit was een aardige bijverdienste in die tijd, maar daar waagde je dan wel je leven voor.

Het blad "De Reddingboot" verhaalt van de motorreddingboot "Brandaris" van Terschelling, die in een zeer woeste branding van 9 tot 11.30 uur bezig is geweest met het redden van de schipbreukelingen van de "Maria Louisa", die urenlang in den mast hadden gezeten en veel geleden hadden van het koude water".

Alleen van één van de bemanningsleden, die van de voorplecht van het schip in het water was geslagen is mij tot dusver de naam bekend; het was de matroos A.Roeleveld.

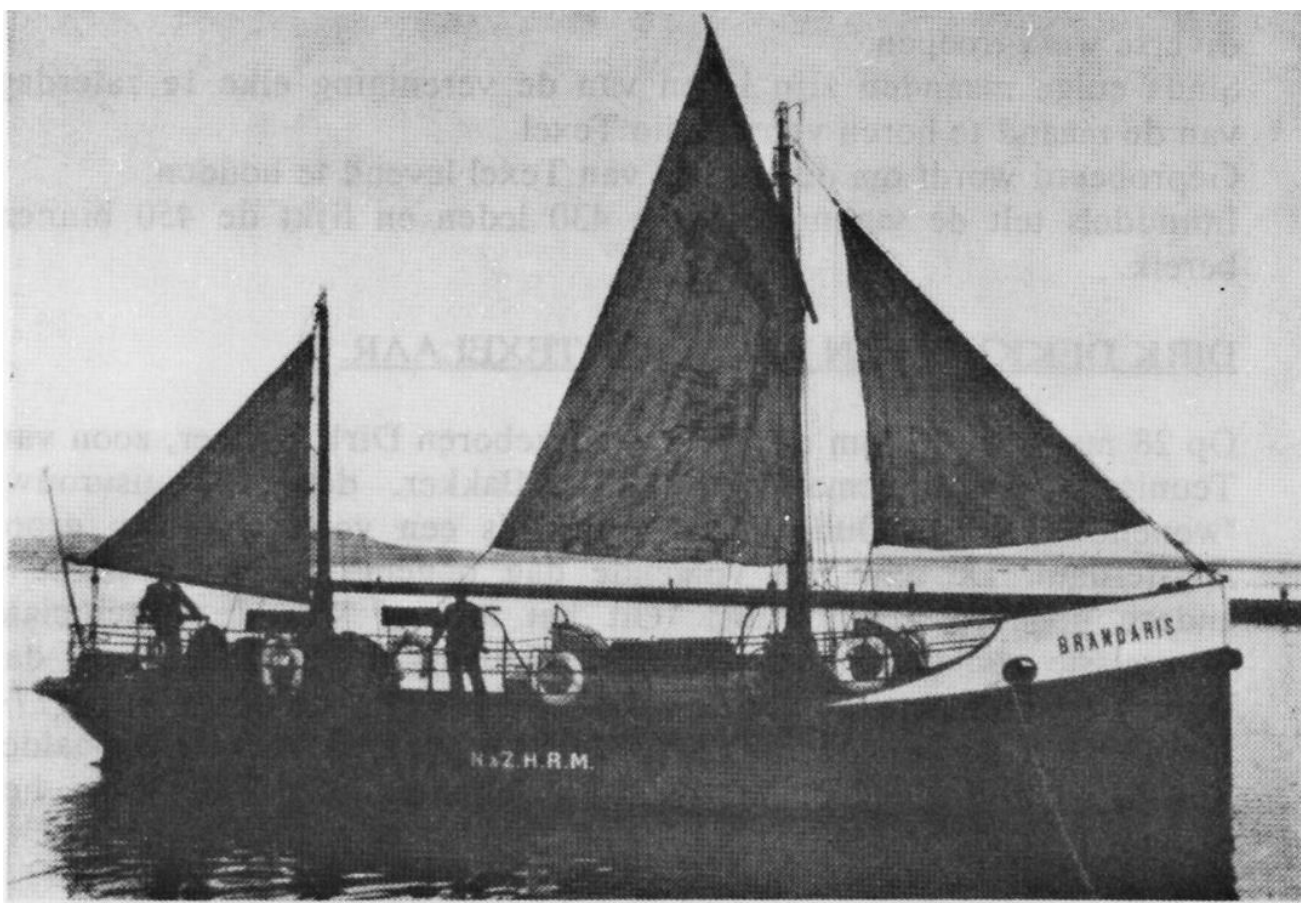
Een motorreddingboot kon met heel wat minder bemanningsleden toe. De bemanning van de "Brandaris" bestond uit J. Cupido, schipper, I. Swart, machinist, Krul en Wiegman.

In het blad "De Reddingboot" wordt hulde gebracht aan de dappere bemanning van de "Brandaris" voor hun moeilijke en kranige redding. Echter wordt in het blad ook een woord van dank uitgesproken aan de bemanning van de reddingboot te Cocksdorp, "die, toen de Brandaris nog niet in 't zicht was, alles deed wat mogelijk was hun menschevriendelijk werk te verrichten en zeker zouden zijn geslaagd wanneer de natuurelementen niet te sterk waren geweest".

Uit de rapporten kwam tevens vast te staan, dat niet alleen de

reddingboten van Cocksdorp en Terschelling waren uitgevaren naar de "Maria Louisa", maar ook de reddingboot van Vlieland. Zou de reddingboot van Cocksdorp de "Maria Louisa" wel hebben kunnen bereiken, indien aan de klachten van de roeiers "dat de boot zwaar roeit, die aan de Krim is veel lichter en voldoet veel beter" eerder was voorzien? Wij zullen het niet weten, ons rest slechts "Hulde".

M. Molenaar-Valk.

Mrb. Brandaris I

Met dank aan het Reddingmuseum "Dorus Rijkers"

DE HISTORISCHE VERENIGING TEXEL is op 17-5-1985 officieel opgericht.

Van start werd gegaan met de werkgroepen: Historisch archief-onderzoek, stamboomonderzoek, dialect en archeologie.

Al gauw viel de groep archiefonderzoek uit elkaar, daar de interesses van de mensen te veel verschilden.

De werkgroep archeologie is door diverse oorzaken gestopt.

Gelukkig vormden zich ook nieuwe groepen, te weten: zanggroep oude liedjes, interviewgroep oudere Texelaars en sinds kort sloot de verzamelaarsclub zich aan bij de vereniging.

In de loop der jaren is een eigen bibliotheek opgebouwd en aan het fotoarchief wordt enthousiast gewerkt.

Ieder kwartaal komt het verenigingsblad uit met bijdragen uit de diverse werkgroepen.

Sinds enige maanden zijn leden van de vereniging elke 1e zaterdag van de maand te horen voor Radio Texel.

Geprobeerd wordt om de historie van Texel levend te houden.

Inmiddels telt de vereniging zo'n 430 leden en lijkt de 450 binnen bereik.

DIRK DEKKER, EEN HELDERSE TEXELAAR.

Op 28 maart 1822, "om elf ure", werd geboren Dirk Dekker, zoon van Teunis Dekker, zeeman, en Aaltje Bakker, deszelfs huisvrouw, "wonende aan het Oude Schild", destijds een voorhaven van groot Amsterdam. De akte, de volgende dag opgemaakt, is duidelijk - andere opgaven zijn onjuist. Uit het archief van de Provinciale Commissie van Onderwijs in Noord-Holland (1815-1857) blijkt dat hij achtereenvolgens de vierde rang (16-X-1838), de derde rang (27-X-1840) en de tweede rang (16-X-1844) als onderwijzer behaalde. Tevens verwierf hij op laatstgenoemde datum een akte voor het onderwijs in de Franse taal.

Toen er in 1845 "aan den Helder" (hij lijkt in zijn eigen Oude Schild als onderwijzer te zijn begonnen) twee bijzondere scholen der tweede klasse vakant waren, heeft hij gesolliciteerd

-het leven in een vrij grote, moderne gemeente, met veel vertier van marinevolk, lokte hem aan en het geliefde Texel was niet veraf. Zoals

zovele Texelaars is ook Dirk Dekker "na butene" gegaan maar het "Gouwe Boltje" (Texel) bleef aan de horizon en werd, toen hij vier kruisjes reeds achter de rug had, het onuitputtelijk thema van tientallen dorpsnovellen. Hij kon er makkelijk "voor nachtjes" heengaan, om nieuwe indrukken te voegen bij de oude herinneringen.

Na een vergelijkend examen (zo ging dat vroeger) werd hij aangesteld als hoofd van een bijzondere school in het oosten der gemeente, naar hij zelf mededeelt in zijn onlangs heruitgegeven **Ontwikkelings-geschiedenis en beschrijving der gemeente Helder** (1875). Nieuwigheden voor die dagen waren, dat hij meisjes in een apart lokaal en onder leiding van een onderwijzeres plaatste en het leerplan uitbreidde met handwerken voor meisjes en de Franse taal. Het schonk hem voldoening, dat men zijn school – na ruim twintig jaar – subsidie verleende. Tot 9 mei 1882 is Dekker in Den Helder werkzaam gebleven. Toen is hij als administrateur naar Amsterdam vertrokken. In 1898 is hij overleden.

Hij woonde in Den Helder in Wijk I, nr.161 (later Molenplein genaamd) – op welke datum hij zich hier vestigde valt niet te achterhalen. Gehuwd met Adriana Antonetta van Asperen kreeg hij een dochter en een zoon.

15 juli 1859 stierf zijn vrouw. December 1861 hertrouwde Dekker met Johanna Catharina Christina Jonkman (op 20 mei 1820 te Amsterdam geboren), met wie hij in 1882 naar Amsterdam, haar geboortestad, verhuisde. Eerst in zijn tweede huwelijk ontplooidde hij zich als Texels verhalenschrijver.

Ook de poëzij bezigde Dekker om van Texel te getuigen. Zo in **Een drielal rijmen (in het Texelsch dialect)** (1882), waarvan er een, Het Concert à la Musard, werd opgenomen in J. en L. Leopold, **Van de Schelde tot Weichsel** (1882), samen met zijn beste novelle "De skim" van Lene Peet.

(Aldus Dr. Tjaard W.R. de Haan in het voorwoord van "Texels Volksleven" door Dirk Dekker.)

Hier volgt genoemd gedicht "Het Concert à la Musard", een vermakelijk verslag van het bezoek van een Texels echtpaar aan "Tivoli" te Den Helder omstreeks 1844!

HET CONCERT A LA MUSARD,

GEHOUDEN IN HET LOKAAL TIVOLI AAN DEN HELDER.

(TESSEL.)

AAFJEBUUR.

Wel jémeneetje, burevrouw!
Nou kom ik je onder 't koppie gouw.
Vertelle wat ik hoord en sien
Hew, an de Helder, beste Trien!

TRIENTJEBUUR.

Heer! hei je an de Helder weest?
Ik hew er ollan¹⁾ zoo op eest²⁾;
Maar net of 'k er niet komme ken.
Zoo lang ik in de kienders ben.

AAFJEBUUR.

't Was olles deen³⁾ mit 't hooibejouw⁴⁾,
Zeit Jawwik op en ochte⁵⁾, vrouw!
We gaan van daag na 't Nuwwe Diep,
Hij wist dat ik er zoo om riep.

Je kent begriep, bliedskip groot.
Die oudste jonge van Timont,
Neef Jan van Olbert Schagen's Kil⁶⁾,
Die brogt ons mi de kôr na 't Skil⁷⁾.

Doe in de postskuut, maar 't was vloed.
En deerbij was de wind niet goed.
Het duurde dus wel errig lang,
Maar 'k was gien ziertje siek of bang.

Zoo teuge zesse, kwamme we an
En ik ging daadlek mit mien man,
Na Heinbuur, achter 't rasterwerk,
En endje van de nuwwe kerk.

Deer eerst en koppie met en stik⁸⁾.
Och mensch! ik was zoo in mien skik,
Want 'k was er voor den eersten keer,
En 't is er mooi, das stellig weer.

Toevöllig viel deer Heldersch krant.
Bij Heinbuur Jaap zoo in de hand,
En bij geluk dat hij het las
Dat het kesert in 'Tireli⁹⁾ was.

Heer! zeitie, Aaf! dat wow 'k welsien,
Kom, gaan je meê, of 'k gaan allien.
Het kost ok vieftien stuvers maar,
Toe seit ie, Aaf! toe, maak je klaar!

Nou ik niet lui, mien paarse jak
Gouw uut, en ik in 't beste pak
Na het kesert à la Mostaard,
Maar mensch! dat is de piene waard!

TRIENTJEBUUR.

Je zow toch segge, is het weer,
Maar dat kesert à... 'k weet niet meer.
En Tireli, je maakt me puur
Nuwskierig, sê-eg, wat is dat buur?

AAFJEBUUR.

Wacht maar en beetje, beste Trien,
'k Vertel je ol wat ik hoord en sien
Hew in die zaal, dat Tireliet;
't Is gien slecht huus, werempel niet.

(1) Ollan, al aan, voortdurend. — (2) Eest, van eessen of eesten, hopen, verlangen (*Middelb. eessen*). — (3) Deen, gedaan. — (4) Hooibejouw, al de werkzaamheden, die de hooioogst meebrengt. — (5) Ochte, ochtend. — (6) Kil, verbetering van Cornelia, Cornelisse, Krilleje. — (7) Skil, het dorp Oude Schild. — (8) Stik, boterham. — (9) Tireli, Tivoli, concertzaal te Helder.

En het kesert, dat is meziek,
Wel goeije ziel, ik lach me siek,
Dat jij dat nou toch nog niet weet,
't Is hier ok weest bij Krilsje peet.

Maar dat is nies, nou! luuster maar;
We kwamme dan zoo mit mekaar,
Digt bij dat huus, deer was die zaal,
Vol groote hanse heelemaal.

'k Dorst eerst niet van die groote lui,
Maar Jawwik zei: 'k heb wel den brui
Van ol dat volk, 'k heb in mien zak
Meer as die lui mit goud op 't pak.

'k Trok dus me stoute skoene an,
Eerst ik er in en doe me man,
De heele zaal was vol mit groen,
Dat gaf een wonder wel fersoen.

En dan perjeele¹⁾! hier en deer,
Ik mogt zoo frage, an en heer,
Weerom is 't hier zoogroen en gnep²⁾?
Och, zeit ie, zoo maar uut de grap.

Doe maar an 't kujere in het groen
Van 't boschje, deer was wat te doen!
Wel twintig speullui speulde deer
Zoo hute maar mit 't mooije weër.

En dan de mensche kujerde maar
Mit heele troepjes bij mekaar,
Of zatte, luustrend in 't perjeel
Na trommel, na trompet en veel.

Dat duurde zoo tuut nege uur,
Doe wierd het hute wel niet guur,
Maar toch wat koel en na de zaal,
Ging 't volk en speullui, ollemaal.

Doe kwam de beste pret nog an,
'k Zat maar olliendig mit me man,
Maar 'k had toch magtig veul plezier,
Want zoo ies hei je toch niet hier.

Op iens begon het speulvolk weër
En ien, het leek wel en meneer,
Sloeg mit sien stok, zoo in het rond,
'k Docht: man, jou hoofd is niet gezond.

Nou zow het op en danse gaan,
't Is meuglek dat ik 't niet verstaan.
Maar 'k vond het evel errig raar,
't Was draaije in het ronte maar.

Nou, docht ik, die dat dansen hiet,
Die weet het toch werempel niet.
Het »meikes, knechtjes,» zoo wij doen,
Het, dunkt me, frij wat meer fersoen.

Hierna kwam weër en are dans,
Ik loof, het hiete op zien fransch
Galop, maar 't was en rare grap,
Te minste Jawwik lachte om slap.

Ze spronge, zoo as Jawwik seit,
Net as de kolvers in de weid',
Die in het voorjaar uut den stól
Gaan, net zoo wild en net zoo mól.

Het danse had voorterst en end,
Doe speulde er maar ollien ien vent
En lillek deuntje op 't fiool,
Ik docht: nou, dat is apekool³⁾.

't Was uut, en 't manvolk mit mekaar,
Dat maakte op iens en groot misbaar.
Het klapte en stampte al op den grond,
Ies, dat ik 't ollergekste vond.

(1) Perjeele, prieelen. Men had de zaal met groen versierd en hier en daar lareaux
aangelegd. — (2) Gnep, knap, netjes. — (3) Apekool, zotternij.

Ik vroeg an Prins den kastelein,
Wat of dat was. Wat denk je, Trijn?
Hij zei: dat 's appels en cement¹⁾.
Aars zei hij niet, die mólle vent.

Doe volgde er nog en dansje weér,
Dat was wel mooi, want deuze keer
Was het en effetieve dans:
Kerielje hiette 't op zien fransch.

Dat leek nog veul op onzen dans,
Want dan weér vrouwe, dan weér mans
En naderhand weér ollegaâr,
En dan weér even paar an paar.

Kom, seg ik, Jawwik, nou doen 'k meê.
Dat is gemaklek, jémenee,
Dat hewwe wij toch ok nog leerd,
Zoo mooi as ien het maar begeert.

Deer ging Jaap mit men op de baan,
We ginge naast mekaar maar staan,
En liepe dan weér deur mekaar,
Mit ol die groote jufvrouws maar.

Eerst ging het goed, maar op het lest,
't Is weer, ging het niet ol te best,
Want, ol die speulman riep zoo raar,
»Sassée, Aafden, Aafkól!» was 't maar.

Eerst docht ik dat hij op me skold,
En dat het mij of Jawwik gold;
Maar later hoorde ik wat het was,
't Kwam, foel-je 't, in den dans te pas.

Doe dat uut was, ol weér wat aars,
En jonge blaasde im²⁾ hont en paars
Op zo'n trompet of zo'n hoeboe,
't Ging ol maar zoo: hoe! hoe! hoe! hoe!

Hij hiew mit blaze nauwleeks op,
Of 't was weér, net zoo, op zien kop
Zo'n leve, weér as de eerste keer,
't Was appels en cement doe weér.

Nou, zo'n kesert is errig mooi,
As 't deen is 't are jaar mit 't hooi,
Dan krouw³⁾ ik Jawwik weér op zij,
Want mensch, 'k ben er zoo graag
(ers⁴⁾ bij.

Maar weet je wat me er niet beviel?
'k Zeg 't rond uut maar, me goeije ziel,
Het was er wel een heetje stief,
Maar aars ja, was 't er errig lief.

Gien ien die praatte ers mit ons meê,
Dat 's bij ons aars toch, jémenee!
Want as je hier maar 'n vreemde siet,
Dan praat je ers meê, zeg, is 't zoo niet?

En dan nog wel op zo'n partij,
Nee, 'k zeg 't óllan en 'k bluuf er bij,
't Gaat bij ons veul wat frijer, Trien,
En 'k mag dat stieve niet graag zien.

Helder, 1844.

D. Dekker.

(1) Appels en cement, applaudissement. — (2) Im, (hem) zich. — (3) Iemand op sijden krouwen, hem op zij krabbelen, hem willen begeleiden, het met hem houden, pogingen doen, om hem tot iets over te halen. — (4) Ers, ereis.

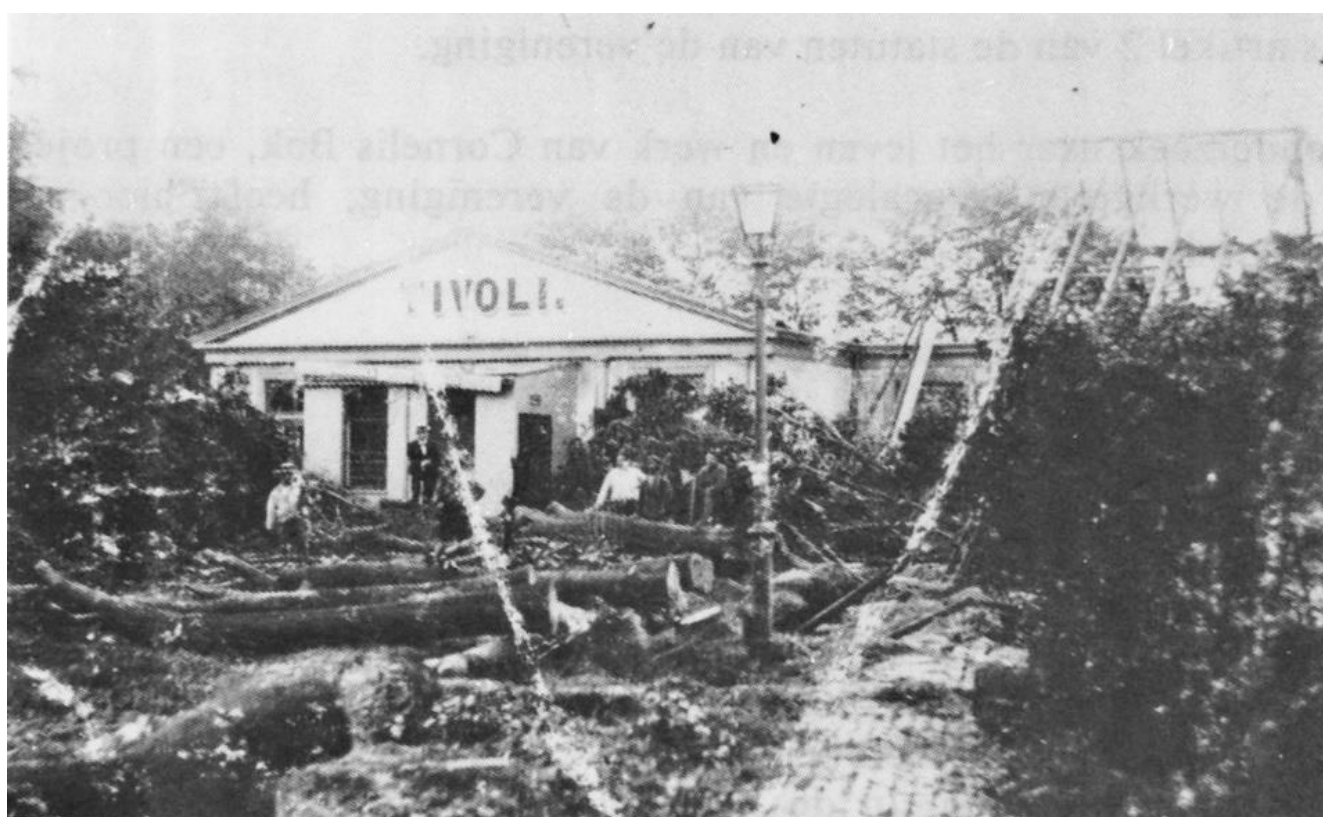
Bronnen: Dirk Dekker. "Texels Volksleven"

Uitg. Kruseman B.V. Den Haag 1976.

J. en L. Leopold. "Van de Schelde tot Weichsel I" druk 1882.

Stadsbibliotheek Haarlem.

(Met dank aan de heer Gerbrand Fenijn te Haarlem.)

Tivoli Loodsgracht/Hoogstraat, afgebroken ± 1901
Fotoarchief: W.Kalkman Den Helder.

Bijdrage van de 'WERKGROEP GENEALOGIE' van de "HISTORISCHE VERENIGING SCHAGEN EN OMSTREKEN"

De "Historische Vereniging Schagen en Omstreken" stelt zich ten doel het bevorderen van het onderzoek naar de geschiedenis van Schagen en omgeving, alsmede het verspreiden van de alzo te verwerven en reeds verworven kennis van die geschiedenis, een en ander in de ruimste zin genomen.

Tot het doel van de Vereniging behoort mede het zorg dragen voor het behoud van historisch waardevolle objecten in Schagen en omgeving.

Aldus artikel 2 van de statuten van de vereniging.

Het onderzoek naar het leven en werk van Cornelis Bok, een project van de werkgroep genealogie van de vereniging, heeft hier aan beantwoord.

Namens de werkgroep genealogie,
Nel Dekker-Loer.

Cornelis Bok, zijn leven en werk

Cornelis werd geboren in Enkhuizen op 7 juli 1777. Zijn tante Maartje was daarbij aanwezig. Hij was het derde kind in het gezin van Erik Bok en Elsje Schram. Na Cornelis werd het gezin verblijd met nog drie kinderen. In de tijd dat Cornelis opgroeide ging het economisch erg slecht met de eens welvarende havenstad Enkhuizen. Zijn ouders hadden de grootste moeite om de eindjes aan elkaar te knopen. Vader Erik probeerde op allerlei manieren de kost te verdienen. Regelmatig komen we zijn naam tegen op de lijsten van personen die naar gemeentelijke baantjes, zoals lantaarnopsteker en brugman voor de bediening van de Scharloosbrug solliciteerden. Hij staat bovenaan op de lijst van personen, die Simon Bakker willen vervangen als toornblazer op de Zuidertoren. Over de eerste dertig levensjaren van Cornelis hebben we niets kunnen vinden. We zijn zijn naam nergens in de archieven, ook niet in de militaire, tegen gekomen. Mogelijk heeft hij schilderervaring opgedaan bij zijn

oom Jan de Goeje, behangselschilder in Enkhuizen. Jan de Goeje was getrouwd met een zus van Elsje Schram. Een van zijn zoons Pieter de Goeje, heeft enige bekendheid gekregen als tekenaar en schilder.

NAAR SCHAGEN

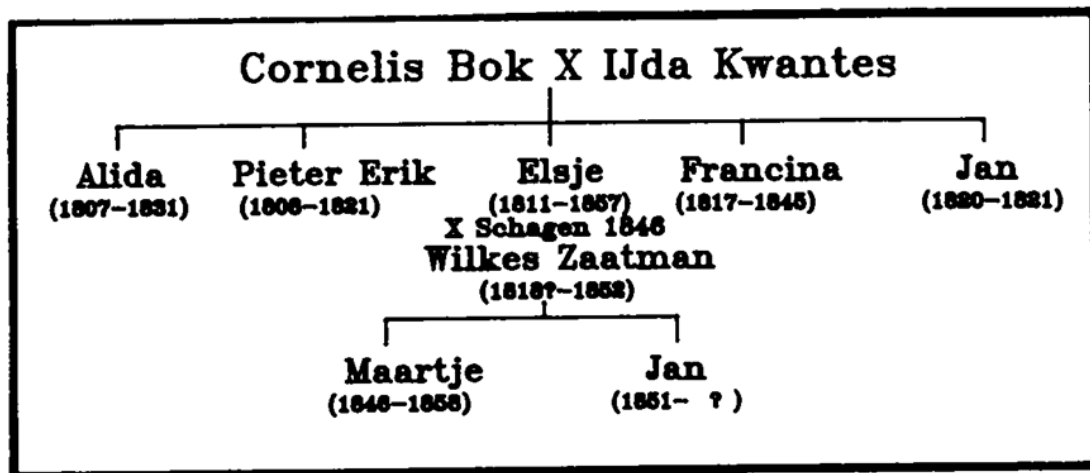
Eind 1805 arriveert Cornelis in Schagen. Hij heeft bij zich een officiële brief van het stadsbestuur van Enkhuizen.

Hierin wordt verklaard, dat, voor zover bekend bij het bestuur, Cornelis zich in alle opzichten, "wel en zonder opspraak heeft gedragen".

Mocht Cornelis Bok binnen de tijd van zes jaar tot armoede vervallen, dan zou hij terug mogen komen in Enkhuizen, en dus niet ten laste komen van de armenkas in Schagen. Op 18 april 1806 gaat hij in ondertrouw met de negentienjarige IJda Kwantes. IJda was geboren in Spaarndam en samen met haar moeder, Maartje Kuipers, komt zij na het overlijden van haar vader Pieter Kwantes, naar Schagen. De kosten voor het aantekenen bedragen vijf stuivers. Op 4 mei trouwen ze.

Het nageslacht van Cornelis Bok en IJda Kwantes

Uit het huwelijk van Cornelis en IJda werden vijf kinderen geboren.

Het nageslacht van C. Bok en IJ. Kwantes

1. ALIDA

Begin maart 1807 werd het eerste kind van het gezin Bok geboren. Een dochter die op de vierde gedoopt werd met de naam Alida. Doopgetuige was Temmetje de Jong. Alida overleed 24 jaar oud op 10 augustus 1831 om 5 uur in de morgen, ongehuwd en zonder beroep. De overlijdensacte werd medeondertekend door Gerrit Boonacker, deurwaarder als gebuur en goede bekende.

2. PIETER ERIK

Hij werd geboren op 18 november 1808 en op de 20ste gedoopt met als getuige Petronella de Rooij. 12 jaar oud overleed hij op het slot op 30 mei 1821. De overlacte werd medeondertekend door Gerrit Boonacker.

3. ELSJE MARIA

Geboren op 24 maart 1811 en op 7 april gedoopt met als getuige Aafje Bakker. Na het overlijden van haar ouders leefde zij onder armoedige omstandigheden. In 1837, ontving zij uit de gemeentelijke armenkas zeven weken lang 40 cent. Zij trouwt in Schagen 12.7.1846 met Wilkes Zaatman. Deze jonge arbeider was ca. 1818 op Texel geboren. Voor zijn huwelijk woonde hij met zijn ouders Jacob Zaatman, eveneens

arbeider, en Maartje Pottegieter in Barsingerhorn. Bij hun huwelijk traden als getuigen op Leendert Roggeveen, bode, Jacob Zwaag, veldwachter, Willem Roggeveen, doende boerenbedrijf en Andre Joseph van Cantfort, secretaris. Zij waren arm want bij hun huwelijk toonden zij een certificaat van onvermogen afgegeven door de gemeenten Schagen en Barsingerhorn. Het echtpaar ging wonen aan de Loet op nr. N150.

KINDEREN

Hun eerste kind een dochter, die de naam Maartje kreeg, werd geboren op 1 augustus 1846, getuigen bij de aangifte waren Jan Slot, 35 jr. en Pieter Houtzager 42 jr., schippersknechten wonende op de Loet. Het gezinnetje is vertrokken naar Den Helder. Hier werd op 26.04.1851 hun zoon Jan geboren. Wilkes Zaatman, die vermoedelijk als zeeman zijn brood verdiende is overleden in Londen op 18.09. 1852. Maartje is met haar kinderen naar Texel vertrokken, waar vermoedelijk nog familie van haar man woonde.

Gravure met woningen van kolonisten (Foto archief Drents museum, Assen)

NAAR DRENTHE

Op voordracht van de gemeente Texel kreeg zij een plaats "aan-geboden" in een van de kolonies van de Maatschappij van Wel-dadigheid. Op 25.10.1854 zijn Elsje Maria Bok en haar kinderen vertrokken van Texel en ingeschreven in kolonie III (Willemsoord) van genoemde maatschappij. Zij werden ingekwartiert bij de wed. J. Langenberg. Op 7.4.1855 zijn zij overgeplaatst naar kolonie Veenhuizen I, gemeente Norg. Daar overleed op 22.10.1858 dochter Maartje. Twee jaar later, op 8.02.1857 overleed Elsje Maria.

Haar overlijden werd aangegeven door Gerardus Gierds en Johannes Laman zaalopzieners bij de kolonie Jan werd op 5.10.1859 ondergebracht bij J.M. Veldmeijer, op de 9.8.1866 bij P.C. Spitsmacher eveneens in Veenh. I, op 4.10.1866 bij Ad. van Dalen in Veenh.II (1ste wijk) en is 12.1.1867 uit de kolonie ontslagen. Na zijn ontslag is hij teruggekeerd naar Texel, waar hij koperslagersleerling werd. Op 11.12.1872 is hij vertrokken naar Anna Paulowna, waar we het spoor bijster zijn geraakt.

8 Jan Lubberts	9 Lijten Riddewerts	10 Jacob Janz.	11 Marijtje Ariens	12	13	14	15
tr. Enkhuizen 18.08.1720		tr. Enkhuizen 1.03.1717					
4 Ridduwert Bok ged. Enkhuizen 6.06.1723 overl. Enkhuizen 24.02.1774	5 Francijntje Jacobs ged. Enkhuizen 18.02.1720 overl. Enkhuizen 24.02.1774	6 Michiel Schram geb. Zwolle? c.a. 1719 overl. Enkhuizen 1.10.1796 Schipper op 't Jagt ter Camer	7 Aaltje Harmes geb. Woudsend? c.a. 1719 overl. Enkhuizen 18.05.176.				
tr. Enkhuizen 20.11.1746		tr. Woudsend 16.09.1742					
2 Erik Bok ged. Enkhuizen 20.10.1751 Arbeider	3 Elsje Schram ged. Enkhuizen 30.03.1746 overl. Enkhuizen 13.06.1806						
tr. Enkhuizen 31.05.1773							
1 Cornelis Bok schilder, schrijver, cipier te Schagen ged. Enkhuizen 27.07.1777 tr. Schagen 4.05.1806 overl. Schagen 27.05.1836	IJda Kwantes geb. Spogndem c.a. 1786 overl. Schagen 20.01.1826						

Kwartierstaat Cornelis Bok

4. FRANCINA

Haar geboorte op 17 mei 1817 werd aangegeven door haar vader in aanwezigheid van Gerrit Boonacker deurwaarder en Kasper Hemme schoenmaker. Ongehuwd en zonder beroep overleed zij op 28.09.1845 's nachts om half vier in de woning Bierkade nr. 59. De overlijdensaangifte werd gedaan door Arie Overtoom, metselaar, 31 jaar, als gebuur wonend op de Bierkade en Jacob Zwaag, veldwachter, 49 jaar, wonend in de Molenstraat als bekende.

5. JAN

Geboren op 29 december 1820, overleden 30 juni 1821 op het slot. De overlijdensaangifte werd gedaan door zijn vader vergezeld van Gerrit Boonacker, deurwaarder, en Willem Denijs, winkelier, woonachtig op de Marktplaats.

ZIJN LAATSTE JAREN

In 1834, we weten niet wat er gebeurd is, werd Cornelis ontslagen als cipier. De gemeenteraad vond dat hij niet meer voldeed als gevangenenbewaarder. Was hij soms gehandicapt? We zullen het vermoedelijk nooit weten. In 1822, toen de gemeente aan het bestuur in Haarlem rapport moest uitbrengen over de kwaliteit van de cipier, kreeg hij een goede beoordeling. Hij was dan ook onder de cipiers een grote uitzondering met zijn schrijverscapaciteiten. In een officieel rapport over het gevangeniswezen in 1846, werd er nog geklaagd over het grote aantal analfabeten onder de cipiers. Cornelis was nu brodeloos, en van de opbrengst van zijn boeken en schilderswerk kon hij niet leven. Hij was nu aangewezen op de gemeentelijke armenkas. Tot 1 mei 1835 woonde hij bij Guurtje Bonsem. Zij kreeg de huur, bedragende f 8,51 rechtstreeks betaald. Zo ook Hendrik Koster, zijn buurman, die in oktober 1835 26 weken huur, een bedrag van f 53,--, uitbetaald kreeg ten behoeve van Cornelis Bok. Cornelis was ver-

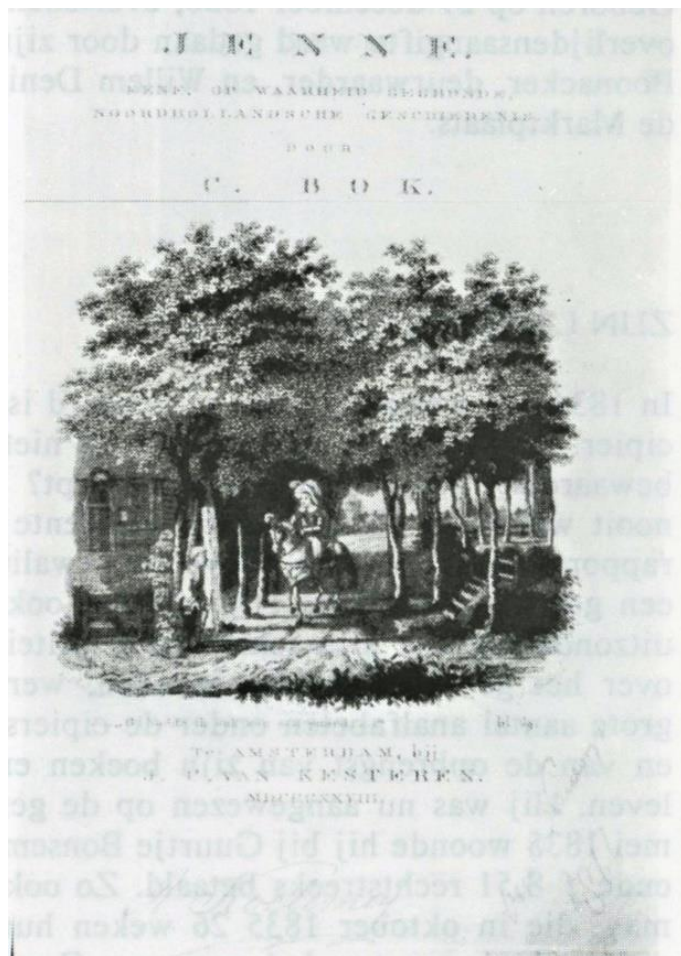
moedelijk niet meer in staat zijn geld op te halen. Op 27 mei 1836 overleed hij 's middags om vier uur. De aangifte werd gedaan door zijn burens Hendrik Koster, 68 jaar oud, en Pieter Bleek schoenmaker, 47 jaar oud.

AANGESTELD ALS CIPIER

In 1811 werden er in het hele land "hulpgevangenissen" opgericht. Ook Schagen kreeg zo'n gevangenis, welke gevestigd werd in de westelijke toren van het Slot. Cornelis werd aangesteld als onbezoldigd cipier en kreeg toestemming om in de oostelijke toren te gaan wonen. Erg druk zal hij het niet gehad hebben. De Schager gevangenis behoorde tot de categorie "maison de passage", huizen voor doortrekkende gevangenen.

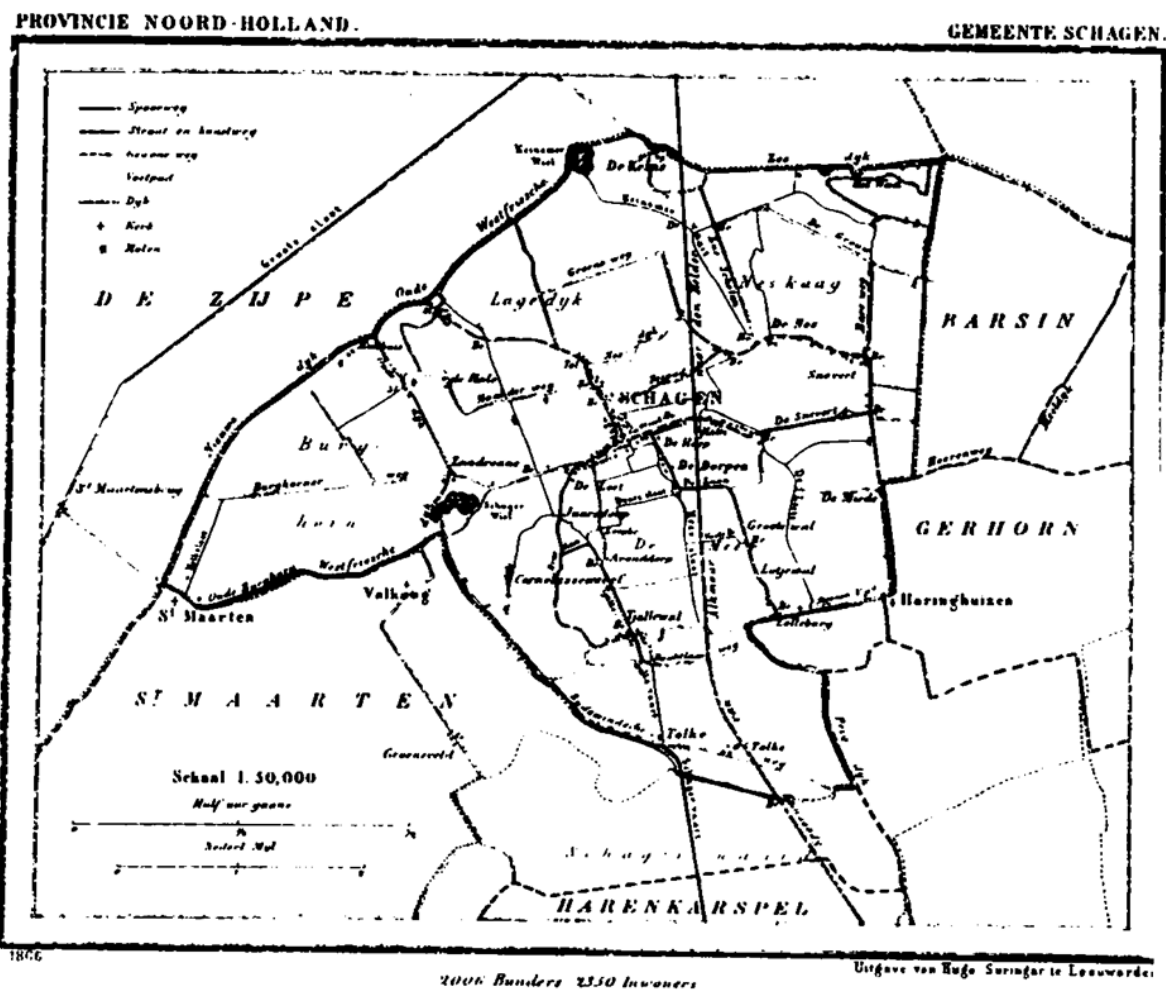
Afgezien van een lokale landloper voor enkele nachten kreeg hij incidenteel een groep gevangenen, op de weg van Den Helder of Texel naar Alkmaar, te verzorgen.

WITTE PAAL

ZIJN BOEKEN

Van Cornelis Bok zijn 8 titels bekend. Van elk boek is er een exemplaar bewaard gebleven in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, terwijl er ook enkele titels te vinden zijn in de universiteitsbibliotheken van Amsterdam en Leiden. In het gemeente archief van Schagen is het boek "De Witte Paal, of Jenne" te vinden. Dit exemplaar werd in 1916 aan de gemeente geschonken door de toenmalige gemeentesecretaris Denijs. Bij de aanbieding sprak hij de hoop uit, dat zijn voorbeeld nagevolgd zou worden.

De Marktplaats
begin 19e eeuw.

Schagen
(tekening C.Bok)

ZIJN SCHILDER EN TEKENWERK

Van Cornelis Bok zijn een veertig tal schilderijen en tekeningen bekend, waarvan de meesten op de tentoonstelling te zien zijn. Zijn werk kan als "topografisch" worden omschreven. Hij werkte vaak in opdracht. Voor de klant moest het resultaat dan bijna "fotografisch" zijn. De familie, de woning of de werkomgeving van de opdrachtgever moest er goed en duidelijk zichtbaar op staan. Er zijn slechts enkele werken bekend waarin hij zijn fantasie wat meer heeft kunnen uitleven.

Familie JEKEL en aanverwanten

- 1a. Abraham Jekel geb. Den Helder 30.3.1848, vertrekt op 8.3.1867 naar Grootebroek, onderwijzer, hij trouwde met Antje Visser.
geb. dr.v.
hieruit geb. Obdam
28. 9.1877 Catharina Maria
13. 1.1880 Willem
20.12.1881 Wilhelmus Gerardus Petrus, ovl. ald. 8.4.1883
- 1b. Wilhelmus Gerardus Jekel geb. Den Helder 11.1.1853 telegrafist
ovl. Den Helder 2.2.1881, tr. 1.7.1880 met Hasina Elisabeth
Langedijk geb. Enkhuizen 28.1.1855 als weduwe vertrok zij naar
Enkhuizen vanuit Den Helder op 23.3.1881. dr.v.Quirijn Groen
Langedijk veehouder en Antje de Vos
2. Pieter Jacob Jekel geb. Groningen 9.11.1823, hulponderwijzer te
Den Helder, waar hij in het jaar 1852 aan de openbare school te
Huisduinen werd aangesteld als Hoofd-onderwijzer in de plaats
van overleden Heer J.de Groot, de school van de Heer P.Rijkers
hij vertrok op 9.3.1891 naar Obdam, tr. Den Helder 29.7.1847,
acte 57.
3. Trijntje Abrahams de Ruyter geb. Texel 12.6.1820 ovl. Bloemen-
daal 12.11.1891, zij vertrok op 26.2.1891 naar Bloemendaal.
4. Adam Jekel ged. Groningen Martinikerk 6.7.1792, bakker, woon-
de te Veenhuizen (Norg) als kolonist, tr. Groningen 25.4.1819
5. Wilhelmina Jansen ged. Groningen 15.6.1788, Martinikerk ovl.
ald. 4.1.1836
6. Abraham Albertsz. de Ruyter, geb. Texel 14.5.1781, schoen-
maker, en vleeschhouwer. ovl. Texel 13.8.1827. tr. Texel
3.12.1802
7. Neeltje Pieters Boon ged. Texel 23.11.1785, aan de Waal, ovl.
8. Pieter Jekel geb. Erbach. geweermaker, ovl. tr. 1e niet te
Groningen voor 1788.
9. Maria Albertus, overleden voor 1797. tr. 2e Groningen otr.
1.10.1797 als Pieter Teckel, soldaat in de Comp. Guardes in
Groningen, afkomstig van Erbach, Dina Sommerdijk, wed. van

- Jan Teun, (weeskamer inv. nr 31).6.9.1797 en testament op 5.7.1802, (R.111 ij) Pieter Jekel en Zijwerdina Zomerdijk. otr. 3e Groningen 24.3.1805, afkomstig van Erbach, met Anna Wieringa, weduwe van Christiaan de Nooy.
10. Johannes Jansen, ovl.voor het huw.v.dochter in leven timmerman
 11. Jacoba Swiers, (Zwiers, geb. Barneveld,Gld. 18.1.1743, ovl. Haarlem 20.9.1826, oud 83 jr. nalatende kinderen, geen vaste goederen, weduwe van Johannes Jansen.
Zij kwam met attestatie naar Groningen. liet in Groningen op 18.4.1783 een kind dopen Mart.kerk, Gerriggijn, gezin woonde toen aan het Boterdiep later in de Volkstr. nu Folkingstraat.
In 1819 woonde Jacoba Swiers in Haarlem.
 12. Albert Albertsz.de Ruyter ged. Oudeschild 3.12.1752 ovl.ald. 12. 12.1812 tr.Imp. Den Burg 12.9.1777, tr.28.9.1777, met de weduwe
 13. Guurtje Abrahams Gordijn geb.Den Burg 19.3.1747, ovl.Imp.30. 6.1797, zij tr. 1e Imp.4.10.1766 tr.19.10.1766 met Gerbrand Drost
 14. Pieter Gielisz.Boon geb. Texel 2.12.1743, ovl. de Waal 24.10.1827 tr, Texel (9.2.) 1769.
 15. Engeltje Hoogheid geb. ged. Oosterend 5.7.1744 ovl. de Waal 31.5.1802.
 24. Albert Hendriksz.de Ruyter geb. ovl. Schilt Imp.10.7.1764 tr. voor 1746 hij tr. 2e Den Burg Imp.1.8.1758, tr.17.9.1758 met Antje Kaspers Bruijn, dr.v. Kasper, en Maartje Aris.
 25. Grietje IJsbrands van Dusschoten geb.ca. 1716 ovl.OS 1.8.1755
 26. Abraham Frederiksz. Gordijn. van Alkmaar ged. 1.4.1721 ovl. te Texel 22.9.1766 tr. Den Burg 26.6.1746 otr.Alkmaar 5.6.1746, tr.19.6.1746 met betoog naar Texel als jm.woonde Alkmaar aan de Voordam.
 27. Dirkje Pieters Vlaming jd.ged. Den Burg 25.10.1722, als dochter van Pieter Cornelis Kaf en Neeltje Jans. ovl. Den Burg, Imp. 29.9.1810, oud 87 jr nalatende 2 kinderen
 28. Giel Willemsz.Boon ged. de Waal 13.12.1716, zeeman, ovl. de Waal Imp. 11.3.1791. tr. Oosterend 28.5.1741.
 29. Neeltje Pieters Booi j.d.v.Oosterend.
 30. Gerrit Jans Hoogheid geb. N.Schild, ged. Oosterend 21.1.1706, ovl. Oosterend Imp. 13.9.1781, hij was loods. tr. Oosterend 2.6.1733 tr. Ned. Herv. 2.8.1733.
 31. Hiltje Dirks, jd van Warmenhuizen. ovl. Den Burg 12.5.1758 pd.

48. Hendrik de Ruijter.
50. IJsbrand Philips van Dusschoten geb.ca. 1686. tr. Den Burg 23.11.1711.
51. Roelofje Jans de Haas ovl. een Roelofje te OudeSchild 7.6.1774
52. Frederik Abrahamsz.Gardijn (Gordijn) ged.Alkmaar NH 6.10. 1697 otr. Alkmaar 18.6.1719 tr.2.7.1719 wonende in de Veerstraat
53. Guurtje Krook Gerritsdr. ged. Alkmaar 11.4.1697, ovl. Alkmaar op of na 1.4.1721 voor 9.11.1721. Frederik hertr. Alkmaar wedr otr. 9.11.1721 met Lijsbeth Roelants Ruijl, wonende Mient. Hij komt voor in verscheidene transportacten te Alkmaar OR. inv. nr.168 fol.251 d.d. 1.10.1724 genoemd in transportbrief verkoop van een pakhuis aan de Verte bij Bakkesluizen. OR.168 f.201 Frederik Gardijn, verver, verkoop van huis en erve nr.130 van de Westzijde van de Hofstraat d.d. 10.12.1722. OR.171,f.28 d.d. 1738 wegens overlijden verkoop huis en erve in de Ramen, wijlen eerdere echtgenoot Elisabeth Roelands en zoon mede erfgenaam geweest Abraham Gardijn.
54. Pieter Hendriks Vlaming geb.1685 later genoemd Pieter C.Kaf tr. Den Burg 20.5.1708 als jm.
55. Neeltje Jans Plavier geb. jd. Hun dochter Dieuwertje ged. 25.7.1708, vader Pieter Hendriksz. Vlaming en moeder Neeltje Jans Plavier.
56. Willem Cornelisz.Boon geb. van Spang. tr. de Waal 4.2.1711 met attest van Oosterend.
57. Dieuwertje Cornelis, jd v.Oost.
58. Pieter Maartensz. Booij, tr.
59. Neeltje Cornelis Koning geb.Textel ca.1680 ovl. Den Burg 24.12.1749.
60. Jan IJsbrandsz.Brouwer geb. Oudeschild 1672/73, loods, ovl. na 1714, tr. Oosterend 21.1.1694.
61. Engeltje Gerrits Hoogheid ged. Oosterend 21.8.1672 ovl. ald. bron, 1000 jaar voorgeslacht pag.110 enz. K.J.Slijkerman.
104. Abraham Isaacz.du Gardijn (Gordijn) van Enkhuizen otr. Alkmaar 1.4.1691, tr. 16.4.1691, vertrokken met attestatie van Enkhuizen naar Alkmaar op 23.4.1693 als Abraham Jansz.Gardijn en zijn vrouw Lijsbeth Frederiks Keur. (boek nr.20)

105. Lijsbeth Frederiks Heer (te Kuer of Kuijer, jd op de Laat hun dochter Marijtje trouwde met Adolph Elsenbroek, zij was erf-laatster ten gunste van Frederik Gardijn. OR.173 f.75 d.d. 23.3.1752 Abraham du Gardijn erfgenaam, verkoop van huis en erve aan de Zuidzijde Nieuwe Sloot, opmerking; Mede erfge-naam van Marijtje du Gardijn, in leven huisvrouw van Adolph Elsenbroek.
zie ook nr.173 f.58 d.d. 6.1.1752, f.60 15.1.1752 erfgenamen f.63 d.d. 17.1.1752 Abraham du Gardijn verkoop erfpachtrecht en t huis en erven mede erfgenaam van Marijtje du Gardijn, wijlen huisvrouw van Adolph Elsenbroek.
Not.Archief Alkmaar inv.nr.475 acte 175 d.d. 10 Mei 1714 T Abraham Gardijn.

Not.Arch.Alkm. 5821 acte 35 d.d. 5.7.1741 Abraham du Gardijn
Not.Arch. Alkmaar 461 acte 105 T d.d. 26.10.1725
Frederik Gardijn en Lijsbeth Roelands.

- 106. Gerrit Kroo(c)k jm wonende in de Nieuwestraat Alkmaar otr. Alkmaar 21.3.1694, tr. 4.4.1694.
- 107. Jannetje Keijsars jd op Lutik Oudorp.
- 108. Hendrik Reijersz.Vlaming geb.ca. 1630. tr.2e 1684
- 109. Dieuwer Pieters.
- 118. Cornelis Meijertsz.Koning geb.ca. 1645, ovl.1727 kaagschipper tr. Oosterend 18.1.1671, jm. op Oost.
- 119. Neeltje Pieters Keijser jd. aan Oosterend.
- 120. IJsbrand Maartensz.Brouwer geb.ca. 1640 loods, ovl.ca. 1682 te Oudeschild, tr. Den Burg 14.1.1663, tr. 2e in 1678 Trijntje Cornelis (Texelse Gesl. II. 37-39-41)
- 121. Maartje Jans geb.ca. 1630 ovl.ca. 1673/1678.
- 122. Gerrit Cornelisz.Hoogheijt geb.ca. 1630, tr. Oosterend 1669.
- 123. Antje Cornelis.

- 216. Reijer Maartensz.Vlaming geb.
- 217. Dieuwer Jacobs.
- 238. Pieter Dirksz. Keijser tr.

- 239. Anna Sijbrands.
- 240. Maarten Cornelisz. Brouwer geb.ca. 1615, ouderling Oudeschild
ovl.ca. 1685 tr.ca. 1635/40.
- 241. Maartje Simons.
- 432. Maarten Hendriksz. Vlaming geb.ca. 1580, ovl...ca. 1625.
- 433. Aechte Cornelisdr. zij was weduwe in 1635.
- 864. Henderik Gerritsz. Vlaming geb.ca. 1540.
- 1728. Gerrit Simonsz. Flamingh woonde in 1541 te Oosterend hij had
daar 200 saijland, (RA Den Haag nr.1452 10e penning)

Mevr. D.J.Bais-Hillen
Den Helder

Huisduinen, Openbare school
Kollektie: J.Leen Den Helder.

Index

AA	57	Botter	16
Aardweg	47, 48	Bouwen	41
Abbenes	51, 54	Bras	42, 43
Abbo	41	Brederode	39
Albertus	77	Breed	28
Ambuul	43	Brennan	43
Aris	78	Brommer	29
Asperen	63	Brons	36
Bais-Hillen	81	Brouwer	40, 79, 80
Bakker	1, 35, 60, 62, 68, 70	Bruijn	78
Bakker(s)	43	Bruin	39
Beemsterboer	42, 43	Buijs	60
Beets	38	Burg	43
Berghuys	34, 35	Caan	16
Berk	38	Calkoen	46
Bestevaar	16	Cantfort	71
Bilt	43	Cotters	46
Bitter	51	Cupido	60
Bleek	74	Dale	29
Blom	35	Dalen	72
Boer	60	Dalenberg	43
Boersma	43	Dedem	46
Boeschoten-van den Bogaard	2	Dekker	43, 62, 63, 67
Bogaard	1	Dekker-Loer	68
Bok	68-71, 73, 75, 76	Delden	34
Bol	35	Denijs	73, 75
Boll	35, 41	Deugd	1, 2
Bommel	39	Dijk	43
Bonsem	73	Dijserinck	46, 48
Booij	78, 79	Dirks	78
Boomsma	35, 39	Doorn	28
Boon	43, 60, 77-79	Driessen	51, 52
Boonacker	39, 70, 73	Drost	78
Boots	41	Dusschoten	78
Bos	35	Eenigenburg	42, 43
Bosscher	2, 3	Egmond	38

Egner	54	Hill	43
Elsenbroek	79, 80	Holla	3
Engel	12	Holleman	43
Es	36, 38, 41	Hoofd Graafland	46-48
Ettema	42	Hoogenbosch	1, 41
Everts	12	Hoogendunk	42, 43
Fenijn	67	Hoogheid	78, 79
Fijnheer-Rotgans	2, 17	Hoogheijt	80
Fikkel	43	Houting	37
Filarski	52	Houtzager	71
Flamingh	81	In 't Velt	33, 34, 36
Fok	12	Jans	78
Gardijn	79, 80	Jans(s)en	43
Gieles	2	Jansen	77, 78
Gierds	72	Janzen	38
Giltjes	34, 39	Jekel	77, 78
Goeje	69	Jelgersma	51
Goeman	35, 36, 40, 41	Johnson	43
Gohring	43	Jong	43, 70
Gold	43	Jonker	43
Goldschmidt	43	Jonkman	63
Gomes	51	Kaf	78, 79
Gordijn	78, 79	Kaldenbach	43
Gorter	39	Kamp	51
Griek	60	Kastelijn	43
Grift	35, 36	Keesen	38
Groen Langedijk	77	Keijsars	80
Groeneveld	36, 37	Keijser	80
Grooff	1	Kelckhoven	36, 41
Groot	39, 77	Keur	79
Haan	63	Keurenaer	46
Haar	43	Kieleman	39
Haas	79	Klein	12
Halfweg	12	Klein Bennink	2
Hartkamp	46	Kleinhuizen	43
Heer	79	Klik	49-51, 54
Helder	51	Klomphaus	43
Hemme	73	Kluit	34, 43

Kluppel	36, 37	Lont	12
Knook-de Lange	2	Loo	31
Koker	43	Lopp	43
Koning	79, 80	Lucas	43
Kooij	12, 60	Lugard,	1
Koorn	16	Lull	43
Kooter	34, 39, 41	Maat	43
Korff	38	Madderom	43
Kos	28	Metselaar	12
Kostelijk	43	Metz	35
Koster	12, 16, 73	Miller	43
Kries	43	Molenaar-Valk	61
Kroo(c)k	80	Mooyen	24
Krook	79	Mourick	38
Kroon	43	Mul	16
Krul	39, 41, 60	Mulder	12, 16
Kruseman	67	Muller	43
Kuipers	69	Nichols	43
Kuller	24	Nicolai	43
Kuut	12	Nierop	40
Kuyper	43	Nietzsche	43
Kwantes	69	Nobels	52
Lafeber	2	Nomes	43
Lamaison	46	Nooy	78
Laman	72	Olijve	45
Langedijk	77	Olson	43
Langenberg	71	Ooms	43
Langhorst	51	Oost-Indie	28
Leen	3	Oostrum	51
Leeuw	39	Ortel	43
Leeuwen	35, 40, 41	Os	29
Leijen	38, 39, 41	Osenbruggen	46
Lemson	2, 21	Otto	43
Leopold	63, 67	Oudendijk	42
Lepeltak	43	Overtoom	40, 73
Leviton	43	Overtoom-Quax	41
List	60	Pastoor	39
Livinski	43	Paternot	40

Peper	38	Schlahmilch	2
Pieters	80	Schmid(t)	43
Platjou	40	Schmidt	51
Plavier	79	Schoenmaker	12
Pol	51	Schoon	36, 37
Pool	43	Schoonderwoerd	2
Pottegieter	71	Schoor	50
Praat	43	Schoorl	23
Prins	43	Schouten	39, 41
Prudon-de Jong	2	Schouten-Riekels	41
Pullmann	43	Schram	68, 69
Quax	40	Schreiber	43
Rab	39	Schreul	43
Ran	1	Sevenhuysen	38, 39
Ravesloot	43	Siegel	43
Rector	43	Siewers	43
Reus	51	Sijde	43
Rexford	43	Sikkes	27
Riekels	39, 41	Slager	43
Rijkers	77	Slijkerman	79
Rijsthuizen	38	Slimmen	2
Rindorp	48	Slort	52
Roeleveld	60	Slot	71
Roggeveen	71	Slothouwer	38
Roodhuizen	43	Sluis	29
Rooij	70	Snip	43
Roos	40	Snor	39
Rosser	43	Sommerdijk	77
Rowlands	42	Spigt	38, 41
Royen	2, 3	Spitsmacher	72
Ruijg	47, 48	Spoolstra	43
Ruijl	79	Stam	39
Ruijter	78	Stengenga	43
Ruitinga	36	Swart	43, 60
Ruyter	77, 78	Swiers	78
Sandstrom	43	Teckel	77
Santefort	43	Tegel	38
Schik	12	Teninga	43

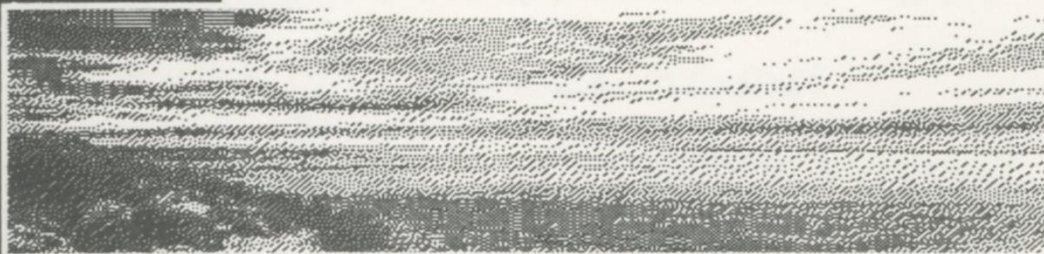
Teun	77	Wentel	35
Thorbecke	27	Wiegman	60
Tienhoven	46	Wieringa	78
Timmer	1	Wiersema	43
Ton	43	Wijngaarden	43
Troost	51	Wilms	51
Vaarwerk	43	Wit	12
Valk	58	Wust	43
Vegter	3	Ypma	43
Veldmeijer	72	Zaatman	70, 71
Vincent	43	Zachariassen	51
Visser	77	Zadel	27
Vlaming	78-81	Zijlstra	35
Vlissengen	43	Zijp	1
Vos	22, 24, 77	Zomerdijk	78
Vosburg	43	Zuidema	60
Vossen	24	Zur Muhlen	35, 36
Vries	34, 35	Zussen	35, 41
Vroon	40	Zwaag	71, 73
Vroon-Brouwer	41	Zwaard	43
Vuuren	43	Zwanenburg	3
Walraven	38	Zwiers	78
Way	43		

RUIMTE VOOR UW AANTEKENINGEN

RUIMTE VOOR UW AANTEKENINGEN

DenHelder
thuishaven

EEN ZEE VAN RUIMTE

RUIMTE. Dat heeft Den Helder nog volop. Ruimte om te wonen, te werken en te leven. Ruim 62.000 inwoners hebben Noordzee, strand, dijk, duinen, bos en Waddenzee in hun onmiddellijke omgeving.

Maar wonen in Den Helder biedt ook nog andere voordelen.

Waar woont u immers met een uitzicht als hierboven?

Het appartement met dit uitzicht behoort tot de 12.000 huurwoningen van Woningstichting Den Helder. Met dus ook 12.000 uitzichten!

Zee, duin of bollen-
velden: u kiest het uitzicht zelf!

DEN HELDER. THUISHAVEN

Bel voor meer informatie
02230-39700

Voor genealogisch onderzoek
naar Limburg?
Dan logeren in Valkenburg
in hotel „Astoria”.
tel.: 04406-12125

Voor genealogen een gratis
kopje koffie.

Hotel
Astoria

